БУТУН ДУН'Е ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

УЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ (большевик)ЛАР ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ ВА УЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 203 (7650)

30 АВГУСТ ЧОРШАНБА 1950 ЙИЛ

БАҲОСИ 20 ТИЙИН.

БУГУНГИ СОНДА:

1950 йилда жонажон Ватанимизга ҳарқачонгидан ҳам кўп пахта етказиб бериш учун йиғим-теримни большевикча уюшқоқлик блан ўтказайлик! (1-нчи бет).

З. Раҳимбобоева. — Ўзбекистон хотин-қизларининг сиёсий ва маданий ўсиши (2-нчи бет).

Бутун Иттифоқ ирригация кенгаши (2-нчи бет).

Х. Икромов. — Колхоз клубларига жиддий э'тибор берайлик (2-нчи бет).

Турсун Собиров. — Илҳомбахш ҳаёт ҳақида қисса (3-нчи бет).

О. Қаюмов. — Тинчлик ва озодликнинг жасур курашчиси (3-нчи бет).

Қурияддаги воқиалар (4-нчи бет).

Хитой Халқ Республикаси Ташқи Ишлар Министри Чжоу Энь-лайнинг Америка Қўшма Штатлари давлат секретари Ачесонга телеграммаси (4-нчи бет).

Чжоу Энь-лайнинг ўртоқ Маликка ва Трюгве Лига телеграммаси (4-нчи бет).

Булғорияда фитначи зараркунандалар тўдаси устидан суд (4-нчи бет).

1950 йилда жонажон Ватанимизга ҳарқачонгидан ҳам кўп пахта етказиб бериш учун йиғим-теримни большевикча уюшқоқлик блан ўтказайлик!

Пахта терими бошланди

Республикамизда пахта терими бошланди. Колхозчилар чаноқлардаги оппоқ пахталарни теришга киришдилар. Заводларга ва пахта пунктларига биринчи пахта карвонлари кириб келди. Мўл ҳосил етиштирган пахтакорларнинг юзида шодлик аломати барқ уради. Бу шодлик чаноқдан дастлабки териб олинган пахта блан янада кучаймоқда. Бу йил пахта ҳарқачонгидан салмоқдор ва чигитлари тўқ.

Бу йил пахта терими анча эрта бошланди. Йил бўйи қилинган фидокорона меҳнат туфайли далаларда мўл ҳосил етилди. Бу мўл ҳосил партия ва ҳукуматимиз томонидан пахтакорларга берилаётган ғоят катта ёрдамнинг самарасидир. Пахтакорларимиз ўзларининг дастлабки ютуқларидан руҳланган ҳолда ўз устларига янги-янги мажбуриятлар олмоқдалар. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг «1950 йилги пахта ҳосилини териш ва тайёрлашни уюштириш тўғрисида» деб чиқарган Қарори муҳокама қилинган йиғилишларда пахта теримини муваффақиятли ўтказиш юзасидан катта мажбуриятлар олинди. Илғорлар сентябрь ойида йиллик пахта планини тўла бажариш, чевар теримчилар эса бу йилги мавсумда 5—10 минг килограммдан пахта териш мажбуриятини олдилар. Бу мажбуриятлар пахтакорларимизнинг азиз Ватанга ҳарқачонгидан ҳам мўл пахта ҳосили етказиб бериш учун астойдил бел боғлаганларидан далолат беради.

Эрта-индин далаларда пахта ёппасига очилади. Бутун пахта майдонлари теримчилар блан тўлади. Йўллардан пахта карвонлари тўхтовсиз қатнайди. Завод ва пунктларнинг саройлари, буртлари пахта блан тоғдек кўтарилади. Пахта заводларидан тўқимачилик фабрикаларига эшелонларда тэй-тэй пахта жўнатилади. Сталинча тўртинчи бешйилликнинг сўнгги йилида етиштирилган бу мўл ҳосил мамлакатимизнинг қудратини янада ошириш, тинчлик учун курашиб, ижодий меҳнат қилаётган халқимизнинг фаровонлигини тобора кўтаришга ёрдам беради.

Бу йилги пахта ҳосилини ўз вақтида йиғиб-териб олиш ва давлатга топшириш юзасидан бажариладиган иш ҳажми ҳарқачонгидан кўпроқ бўлади. Бу йилги мавсумда ҳарбир теримчига оширилган норма блан ишлашга тўғри келади. Колхоз ва совхозларда пахта ташиш учун транспорт кўп талаб этилади. Тайёрлаш пунктларининг иши ҳам кенгаяди. Бу йил биринчи марта пахта териш иши кенг машиналаштирилади. Бу эса МТСлар зиммасига катта вазифалар юклайди. Ниҳоят бу йил ҳосилнинг эрта етилиши пахта йиғим-теримини жадал сур'атлар блан олиб боришни талаб этади. Шунинг учун ҳам пахта йиғим-терими даврида қилинадиган ана шу ишларни ҳисобга олиб, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети «1950 йилги пахта ҳосилини териш ва тайёрлашни уюштириш тўғрисида»ги Қарорларида барча партия, совет ташкилотлари пахтачилик ва қишлоқ хўжалик министрликларининг органлари, тайёрлаш системасининг ходимлари, колхоз ва совхоз раҳбарлари олдига катта вазифаларни қўйди.

Партия ва ҳукуматимизнинг қарорида кўрсатилган вазифаларни тўла-тўкис амалга ошириш учун республикамизнинг колхозлари, совхозлари йиғим-терим планини тузиб чиқдилар. Бу план асосида пахта йиғим-теримини муваффақиятли ўтказиш учун катта имкониятлар бор.

Фарғона область Каганович районидаги Карл Маркс номли колхоз а'золари бу йил 417 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 45 центнердан ҳосил етиштириш мажбуриятини олган эдилар. Колхозчилар йил бўйи ҳалол меҳнат қилиб, чинакам мўл ҳосил етиштирдилар. Колхознинг ҳамма участкаларида пахта ёппасига очилди. Колхоз а'золари областьда биринчи бўлиб пахта теримига тушдилар, давлатга 70 тоннага яқин пахта топширдилар. Топширилган пахтанинг ҳаммаси отбор сортга қабул қилинди.

Пахта теримига тушган илғорларнинг дастлабки иш натижалари республикамизнинг ҳамма колхоз ва совхозларида пахта теримини бошлаб юбориш пайти келганлигини кўрсатади. Лекин айрим колхозларда ва тайёрлаш пунктларида бу йилги мавсумнинг талабларини ҳисобга олмай, йиғим-теримга тайёргарлик ишлари ҳаддан ташқари кечиктирилмоқда.

Наманган область Чуст районидаги энг йирик пахтакор ҳисобланган Олмос қишлоқ советида шу вақтгача йўл-кўприклар тузатилмаган. Қишлоқ советидаги бешта колхознинг бирортасида ҳам етарли равишда этак ва қоп тайёрланмаган. Олмос пахта пунктининг ходимлари (мудири ўртоқ Ҳасан Агишев) янги пахта ҳосилини қабул қилишга тайёргарлик кўришга ҳаддан ташқари мас'улиятсизлик блан қарамоқдалар. Пунктдаги саройлар, бунт жойлари ремонт қилинмаган. Қанор ва брезентлар шу вақтгача олинмаган, тарозилар ремонт қилинмаган.

Бундай камчиликлар пахта йиғим-теримининг муваффақиятли ўтишига ҳалал беради. Бундай нуқсонларга йўл қўйиш йиғим-терим сур'атини пасайтиради. Маҳаллий партия, совет ташкилотлари, тайёрлаш органлари колхоз ва совхозларда пахта йиғим-теримига тайёргарлик ишларини яна бир марта кўздан кечириб, камчиликларни дарҳол тугатишлари, теримнинг биринчи кунидан бошлаб графикнинг тўла ва ошириб бажарилиши учун тегишли тадбирларни кўришлари керак.

Партия ва ҳукуматнинг пахта йиғим-теримини ўтказиш тўғрисидаги қарорига мувофиқ бу йилги мавсумда ҳарбир теримчи 3—4 тонна пахта териши лозим. Бунинг учун пахта очилишининг дастлабки даврида ҳарбир теримчининг кунига энг ками 50 килограммдан 60 килограммгача, пахта ёппасига очилган даврда 65 килограммдан 85 килограммгача пахта теришини та'минлаш зарур. Ишни шундай уюштириш керакки, теримчиларнинг унумли ишлаши учун далада ҳамма шароит яратиб берилган бўлсин.

Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети ўз қарорларида бу йил пахтанинг 80 процентини отбор ва биринчи сорт блан топшириш вазифасини қўйдилар. Бу эса колхоз правлениелари, партия ва комсомол ташкилотларидан теримчиларга пахтани сортларга ажратиб теришни, етилмаган пахтани териш колхоз ва давлат учун катта зиён эканлигини яхши тушунтиришни, теримчиларни хонзлик этаклар блан та'минлашга алоҳида э'тибор беришни талаб қилади. Шу блан бирга теримчилар ўртасида социалистик мусобақани кенг ривожлантириш, бешмингчи, ўнмингчилар ҳаракатини теримчиларнинг оммавий ҳаракатига айлантириш зарур.

Теримнинг дастлабки кунидан бошлаб звено, бригадаларда графикни сўзсиз бажаришга эришмоқ керак. Бригада, звеноларда терилган пахтани алоҳида ҳисобга олиб бориш ва пахтанинг хирмонларда тўхталиб қолишига йўл қўймасдан, ўз сортлари бўйича қоплаб дарҳол тайёрлаш пунктларига жўнатиш лозим. Пахтани теришда, хирмонларга ташишда, пунктга жўнатишда унинг нобуд бўлишига ва ифлосланиб сорти бузилишига мутлақо йўл қўйилмасин.

Пахта йиғим-теримини муваффақиятли ўтказиш барча тайёргарлик ишларини бекам-кўст тугаллашга боғлиқдир. Маҳаллий партия, совет ташкилотлари, тайёрлаш системаси ходимларининг вазифаси барча колхоз ва совхозларда теримни зўр уюшқоқлик блан бошлашни та'мин этишдан иборатдир.

Пахтакор ўртоқлар! Пахта йиғим-теримини муваффақиятли ўтказиш учун барча куч ва имкониятлардан тўла фойдаланайлик, мамлакатга кўп пахта етказиб бериш юзасидан олинган мажбуриятни, улуғ доҳимиз ўртоқ Сталинга берилган ва'дани шараф блан бажарайлик!

Пахта қизил карвони

Андижон область, Ленин районидаги колхозларда пахта терими бошланди. Колхозлар дастлабки терилган пахталарни заводга қизил карвон блан топширабошладилар. Стрелков қишлоқ советидаги Сталин номли, Пролетар қишлоқ советидаги Ворошилов номли, Саку қишлоқ советидаги «Намуна» колхозининг а'золари биринчи куни Ленинскдаги заводга 22 тонна пахтани қизил карвон блан топширдилар. Пахта ортилган арава ва машиналар олдида шундай шиорлар кўзга ташланиб турар эди:

— Пахта давлатга, пахта тинчлик учун!

— Давлатга пахта етказиб бериш юзасидан олган мажбуриятимизни шараф блан бажарамиз.

Заводда район партия, совет ташкилотлари раҳбарларининг қатнашиши блан пахтакорларнинг митинги бўлди. Митингда район пахтакорлари Октябрь социалистик революциясининг 33 йиллиги байрами кунигача пахта тайёрлаш планини ошириб бажариш, барча ердаги ҳосилни йиғиб-териб давлатга топшириб, кузги ишларни қизғин бошлаб юборишга қарор қилдилар.

И. АБДУЛЛАЕВ.

Теримга оммавий киришилди

БУХОРО, 29 август. (**«Қизил Ўзбекистон» мухбиридан телеграф орқали олинди**). Областьдаги колхозларнинг далаларида мўл ҳосил етилди. Пахталар барвақт очилабошлади. Область пахтакорлари Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг «1950 йилги пахта ҳосилини териш ва тайёрлашни уюштириш тўғрисида»ги Қарори асосида йиғим-теримга тайёргарлик ишларини ҳартарафлама кучайтириб юбордилар.

Олот районидаги Каганович номли колхознинг а'золари областьда биринчи бўлиб пахта теримини бошлаб юборган эдилар. Бу колхоз ҳозирданоқ давлатга 10 тонна отбор сорт пахта топширди. Колхознинг ўртоқ Нафасова бошлиқ звено а'золари стахановча тинчлик вахтасида туриб пахта термоқдалар.

— Ўтган йилларда дейди колхоз раиси ўртоқ Қобулов,—пахтанинг ялпи очилишини кутиб теримни кечиктириш орқасида ҳосилнинг талай қисми нобуд бўлган эди. Шунинг учун биз бу йил теримга барвақт киришиб, етилган пахталарни пешма-пеш териб давлатга топшириш ва пахта тайёрлаш планини октябрь ойида бажаришга қарор қилдик.

Шунингдек Қоракўл районидаги Ленин номли, Сталин номли, «8 Март», «Октябрь» колхозлари, Бухоро районидаги «Янги турмуш», Будённий номли, «Ленинизм», Фрунзе номли, Каганович номли колхозлар ҳам 24 августдан теримга киришиб, давлатга пахта топширабошладилар.

Бухоро районидаги Калинин номли колхознинг теримчиларидан Рисолат Икромова, Шарофат Некмуродова, Ғиждувон районидаги «Большевик» колхозидан Ойша Отамуродова, Назокат Давлатова ўртоқларнинг ҳарбири теримнинг биринчи куниёқ 50—60 килограммдан пахта тердилар.

29 августгача область колхозлари давлатга 1.120 тонна пахта топширдилар.

Бугун областьдаги юзларча колхозларда, шунингдек «Норпой» пахтачилик совхозида пахта теримига оммавий равишда киришилди.

Фарғона далаларида

ФАРҒОНА, 29 август. (**«Қизил Ўзбекистон» мухбиридан телефон орқали олинди**). Фарғона областининг пахтакорлари республика пахтачилик илғорлари VI қурултойи қатнашчиларидан улуғ доҳимиз ўртоқ Сталинга ёзилган Мактубда ўз зиммаларига олган мажбуриятни тўла адо этиш учун йил бошидан фидокорона меҳнат қилдилар. Пахта далаларида чинакам мўл ҳосил етиштирилди.

Область пахтакорлари ўз меҳнатларининг самарасини кўриб, чексиз қувонмоқдалар. Кўмкўк пахтазор орасида бирин-кетин очилаётган пахталар даланинг ҳуснига ҳусн қўшмоқда. Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг «1950 йилги пахта ҳосилини териш ва тайёрлашни уюштириш тўғрисида»ги Қарори барча колхозларда муҳокама қилиниб, йиғим-теримга тайёргарлик ишлари ҳартарафлама кучайтириб юборилди. Ҳамма ерда йиғим-терим тараддуди. Ҳамманинг фикри-зикри бир нарсага қаратилган. У ҳам бўлса, бу йилги мўл пахта ҳосилини ўз вақтида, нобуд қилмай йиғиб-териб олиб давлатга топшириш, улуғ Сталинга берилган ва'дани сўзсиз бажаришдир.

Пахтакорларнинг интизорлик блан кутган куни келди. Пахта йиғим-терим даври бошланди. Ўтган йили областьда биринчи бўлиб пахта тайёрлаш планини бажарган Каганович районининг пахтакорлари бу йил ҳам ғўзани намунали парвариш қилиб, ҳосилнинг эрта етилишини та'минладилар, областьда биринчи бўлиб пахта теримига тушдилар.

Районнинг Қизилқақир қишлоқ советидаги Карл Маркс номли колхоз а'золари бу йил 417 гектар пахта майдонининг ҳар гектаридан 45 центнердан ҳосил етиштириш мажбуриятини олганлар. Колхоз далаларида етиштирилган мўл ҳосил ёппасига очилабошлади. Колхоз а'золари партия ва ҳукуматнинг қарори асосида пухта тайёргарлик кўриб, бундан бирнеча кун илгариёқ пахта теришга киришган эдилар. Колхоз ҳозиргача давлатга 70 тоннага яқин пахта териб топширди. Теримнинг дастлабки кунлариданоқ колхозчилар ўртасида 5—10 минг килограммчилар ҳаракати кучайиб кетди. Теримчилардан Исмоилова, Рустамова, Жалилова, Аҳмедов, Турсунова ўртоқлар кунлик нормани ошириб бажараётирлар. Колхознинг топширган пахтаси отбор ва биринчи сортга қабул қилинмоқда.

Шунингдек, райондаги Калинин номли колхозда ҳам пахта терими қизғин бораётир. Бу колхоз 80 тоннага яқин пахта териб топширди. Каганович районида ҳозиргача 200 тоннадан ортиқ пахта терилиб, давлатга топширилди.

Тошлоқ районининг колхозларида пахталар кун сайин кўплаб очилаётир. Мана, Заркент қишлоқ советидаги Сталин номли колхознинг чевар теримчиси Гулжаҳон опа. У 3 соатда 31 килограмм пахта терди. Кечгача 80 килограммга етказиш учун курашаётир. Бошқа теримчилар ҳам ундан қолишмасликка ҳаракат қилмоқдалар.

Тушки овқатланиш вақтида колхоз 1-нчи бригадасининг бошлиғи ўртоқ Аҳмедов ярим кунлик иш ҳақида колхоз раисига рапорт берди. Далага 38 теримчи чиққан ва 5 соат ичида 1.521 килограмм пахта терилган. Бригада бугун 3 минг килограмм пахта теришни мўлжаллайди. Колхоз бўйича тушгача 9 тоннага яқин пахта терилди.

Областьнинг Молотов, Қўқон, Фрунзе ва бошқа районларидаги колхозлар ҳам пахта йиғим-теримига уюшқоқлик блан киришдилар. Областьда пахта териш тобора оммавий тус олмоқда. Колхоз далаларида теримчиларнинг сони кун сайин кўпаймоқда. Дала йўлларида, пунктларга борадиган катта йўлларда пахта ортилган аравалар, машиналар карвони тобора кўпаймоқда. Бу эса, область колхозларида пахта йиғим-теримининг ёппасига бошланиб кетганлигидан дарак беради.

Фарғона областининг пахтакорлари бу йил пахта йиғим-теримига барвақт киришиб, мўл ҳосилни тезроқ йиғиб-териб олиш, пахта тайёрлаш планини муддатидан олдин бажариш учун курашмоқдалар. Жуда кўп колхозининг а'золари йиллик пахта тайёрлаш планини октябрь ойи ичида бажариш, Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 33 йиллиги кунигача барча пахта ҳосилини йиғиштириб олиш ва ўз мажбуриятларини тўла адо этиш учун социалистик мусобақани ҳартарафлама кучайтирмоқдалар.

Пахтадан тоғлар яса

Ўзбекистон, СССРнинг
Чин пахтакор ўлкаси,
Бу каттакон ифтихор.
Қуёш блан пишган кўкрак
Тоғдек азм елкаси,
Денгиздек қудрати бор —
Пахтачилик илмида эй,
Донг таратган ботир халқ.

Қоялардек ҳеч тебранмас,
Ўз аҳдида мустаҳкам,
Ҳар меҳнатга чидамли,
Оқ пахтангдан хирмон қилсанг
Зўрга ошсин қуёш ҳам,
Бунинг учун ҳар дамни,
Терим фасли азиз билгин
Ўз касбига моҳир халқ.

Ўз меҳнатин самарасин
Кўришдан ҳам одамга,
Бахт бормикан улуғроқ.
Ҳалол тернинг тантанасин
Кўражак азиз дамга,
Оз фурсат қолди броқ,
Кечиктирмай ҳар сиқимин
Жадал блан йиғиб ол.

Пахта Ватан қудратидир,
Шуҳрати халқимизнинг,
Ҳар туп ғўза му'табар.
Сен топширган бу оқ олтин
Ватан, халққа севгингнинг,
Изҳорила баробар.
Ватан ва халқ ҳурматини
Қонингга сингдириб ол.

Сирдар'ёдек кучга тўлиб,
Фарғонали чеварлр
Ишга киришди жадал.
Самарқандли, Бухороли
Ўз меҳнатин севарлар,
Бир-бирига бермай гал,
Сойдек тошиб оқ денгизга
Терим учун киришди.

Кўк пахтазор бир денгизу,
Садаф ичра инжудек —
Чаноқларда оқ пахта,
Товланади бириллиантдек,
Кўзни тортади нурдек,
Тутган қўл олур бахра.
Мўл ҳосил деб ўзбек халқи
Қардошлар-ла қўл олишди.

Оппоқ уйлар, кузги тўйлар
Халқим савлат, роҳати,
Пахтанинг ҳосилидир.
Ўзбек халқи улуғ доҳи —
Сталиннинг раҳмати,
Яна олиш йилидир.
Жаҳонда кўп бахтиёр халқ
Бунга бўлур сазовор.

Доҳи берди меҳнат эркин,
Донгдор бўлди пахтакор.
Хирмондан тоғлар яса!
Аммо, бу йил кўсаклар ҳам
Қўлга сиғмас салмоқдор,
Теримни қизит расо!
План тўлиб номинг блан
Халқим қилсин ифтихор.

ШУКРУЛЛО.

Хоразмда пахта терилмоқда

УРГАНЧ, 29 август. (**«Қизил Ўзбекистон» мухбиридан телефон орқали олинди**). Хоразм область, Хева район колхозларининг далаларида пахтадан ҳарқачонгидан ҳам мўл ҳосил етиштирилди. Юқори ҳосилли колхозларда янги пахта ҳосилини теришга уюшқоқлик блан киришилди. Коммуна қишлоқ советидаги «Комсомол» колхози областьда биринчи бўлиб пахтани терабошлади. Колхоз теримнинг биринчи куниёқ тайёрлаш пунктига 2.500 килограмм отбор сорт пахта топширди. Колхоз теримчилари орасида мавсумда 7—10 минг килограмм пахта териш ҳаракати кучайиб кетди. Ўтган йили 6.700 килограмм пахта терган Ойбиби Каримова теримнинг биринчи кунида 75 килограмм, иккинчи кунида 90 килограмм пахта терди.

Сталин қишлоқ советидаги «VII Партс'езд» колхозида, Ўзбекистон қишлоқ советидаги Дзержинский номли колхозда ҳам пахта териш бошланди. Бу колхозлар тайёрлаш пунктига 2—3 тоннадан пахта топширдилар.

Шунингдек, Янгиариқ районининг Фрунзе қишлоқ советидаги колхозлар Киров тайёрлаш пунктига қизил карвон блан пахта келтирдилар. Куйбишев номли колхоз 3,5 тонна, Киров номли колхоз 3 тонна пахта топширди.

Областьнинг Хонқа ва Ҳазорасп район колхозларида ҳам пахта йиғим-теримига бултургига нисбатан 10—12 кун илгари киришилди.

М. ХУДОЙБЕРГАНОВ.

Теримнинг биринчи кунларида

ТЕРМИЗ, 29 август. (**«Қизил Ўзбекистон» мухбиридан телефон орқали олинди**). Сурхондар'ё областининг колхозларида Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ва Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг бу йилги пахта ҳосилини териш ва тайёрлаш тўғрисидаги Қарори кенг муҳокама қилиниб, пахта теримини бошлаш юзасидан амалий тадбирлар белгиланди.

Денов районидаги «Коммунизм» колхозининг а'золари теримга тушиш олдидан умумий йиғилишга тўпланиб тайёргарлик ишларини муҳокама қилдилар. Бригадаларда теримга ажратилган колхозчилар блан алоҳида суҳбатлар ўтказилди. Теримчилар мавсумда 5—7—10 минг килограммдан пахта териш юзасидан конкрет мажбуриятлар олдилар. Колхоз бу йил ўтган йилдагидан 7 кун олдин—24 августда пахта теримига тушди. Шу куни колхознинг Холмўмин Абдуллаев ва Ғаффор Маҳмудов ўртоқлар бошлиқ бригада а'золари дастлабки кунги графикни ошириб адо этдилар. Ўртоқ Абдуллаев бошлиқ бригадада 24 теримчининг ҳарбири ўрта ҳисоб блан 51 килограммдан пахта терди. Мавсумда 10 минг килограмм пахта териш мажбуриятини олган Солибиби Раҳматова 79 килограмм, Парда Эргашева 83 килограмм пахта тердилар. Колхоз ҳозиргача давлатга 70 тонна пахта топширди.

Узун районидаги «Коммунизм» колхозининг а'золари 22 августдаёқ теримга тушган эдилар. Колхоз кейинги 6 кун ичида тайёрлаш пунктига 25 тоннадан ортиқ пахта топширди. Колхозчилар партия ва ҳукуматимизнинг Қарорига жавобан йиллик пахта тайёрлаш планини 1 ноябрьгача бажариш мажбуриятини олдилар.

Шеробод районидаги «Социализм» колхози кеча йиллик планнинг 1 проценти миқдорида пахта териб топширди.

Шеробод районидаги «Янги турмуш», Сталин номли, Бойсун районидаги «Агроном» ва Сталин номли, Узун районидаги «Янги рўзғор» колхозлари, шунингдек Денов, Жарқўрғон, Шўрчи районларидаги кўпгина колхозлар ҳам оммавий равишда пахта теримини бошлаб юбордилар.

Республикамиз далаларида пахталар чамандек очилмоқда. Чевар теримчилар пахтазорларга чиқиб, оқ олтинларни тезроқ териб олиш, мамлакатимизни пахта блан мўл-кўл та'минлаш ва барча ҳосилни тезроқ йиғиб-териб олиш учун курашмоқдалар. Суратда: (чапда) Тошкент область, Қорасув районидаги Ворошилов номли колхознинг энг яхши теримчилари **М. Тўлаганова, Ғ. Холматова** ва **М. Усмонова**лар пахта термоқдалар. Шу райондаги «XVIII партс'езд» колхозининг (ўртада) звено бошлиғи **Маҳсума Одилова** ва чевар теримчилардан **Турди Одилова, Ортиқ Иброҳимова**лар пахта термоқдалар. Қорасув районидаги Ворошилов номли колхознинг 3-нчи бригада хирмонида (ўнгда) бригада бошлиғи ўртоқ Содиқ Тўлаганов теримчилардан дастлабки пахтани қабул қилиб олмоқда.

И. Глауберзон фотоси.

Ўзбекистон хотин-қизларининг сиёсий ва маданий ўсиши

З. РАҲИМБОБОЕВА
Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг секретари

Ўзбекистон хотин-қизлари бутун совет халқи блан биргаликда катта ва шонли йўлни босиб ўтдилар. Ўзбекистоннинг меҳнаткаш хотин-қизлари улуғ Ленин—Сталин партияси раҳбарлиги остида совет халқининг амалга ошираётган бутун оламшумул тарихий ишларида актив қатнашиб келмоқдалар. Улар Улуғ Октябрьнинг ғалабаларини ҳимоя қилдилар, босмачиларга қарши курашдилар, ер-сув ислоҳотини ўтказдилар, Тошкент тўқимачилик комбинати, Чирчиқ электрохимия комбинати ва республиканинг энг янги бошқа саноат корхоналарининг катта корпусларини барпо қилишда ёрдам бердилар. Колхоз қурилишининг актив қатнашчилари бўлган меҳнаткаш ўзбек хотин-қизлари Сталин номли Фарғона каналини қуришга ўзларининг катта ҳиссаларини қўшдилар, республиканинг барча меҳнаткашлари блан биргаликда Фарҳод гидроэлектростанциясини барпо қилдилар, ирригация шохобчаларини кенгайтирдилар, ўз республикаларини Совет Иттифоқининг асосий пахта конига айлантирдилар.

Ўзбек хотин-қизлари Улуғ Ватан уруши йилларида совет халқининг озодлиги ва бахтига қасд қилган душманга қарши ўзларининг рус опа-сингиллари, улуғ Ватанимизнинг барча қизлари блан биргаликда курашга отландилар.

Урушдан кейинги йилларда Ўзбекистон хотин-қизлари саноатни, қишлоқ хўжалигини янада зўр бериб ривожлантириш учун ўтказилаётган умумхалқ социалистик мусобақасида, социалистик маданиятни юксалтиришда актив қатнашмоқдалар, ўзларининг бутун куч ва билимларини коммунистик жамият қуриш ишига сафарбар қилмоқдалар.

Ўзбекистон партия ташкилотлари ўртоқ Сталиннинг хотин-қизлар масаласи катта аҳамиятга эга эканлиги тўғрисида, ишчи ва деҳқон хотин-қизларининг жамиятнинг хўжалик ва ижтимоий-сиёсий ҳаётидаги ғоят муҳим роли тўғрисида берган кўрсатмаларига амал қилиб, хотин-қизларни сиёсий жиҳатдан тарбиялаш, уларни раҳбарлик ишларига жалб этиш соҳасида катта иш қилмоқдалар.

Хотин-қизлар республика саноатини ривожлантиришда катта роль ўйнамоқдалар.

Саноатдаги барча ишчиларнинг 44,3 процентини хотин-қизлар ташкил этади. Сталин номли Тошкент тўқимачилик комбинати, Фарғона тўқимачилик комбинати, Марғилон пиллакашлик комбинати, «Қизил тонг» тикучилик фабрикаси каби йирик корхоналарда, пиллакашлик ва шойи тўқиш фабрикаларида хотин-қизлар асосий куч бўлиб, ишлабчиқариш планларининг муваффақиятли бажарилишини ҳал этмоқдалар. Уч мингдан ортиқ хотин-қиз республикадаги фабрика ва заводларда инженер ва техник бўлиб, етакчи лавозимларда ишламоқда.

Ўзбек хотин-қизлари рус опа-сингилларининг ишлабчиқариш соҳасидаги бой тажрибаларини ўрганмоқдалар, уларнинг дадиллик блан амалга ошираётган ташаббусларини астойдил қувватламоқдалар. Ўзбек аёлларидан Башорат Мирбобоева Зинаида Троицкаянинг чақириғига биринчи бўлиб қўшилди. У, қисқа вақт ичида тепловозларни бошқариб бориш техникасини эгаллади. Эндиликда республикамизда темир йўл транспортидаги етакчи касбларни эгаллаган 1.670 хотин-қиз бор.

Марғилондаги пиллакашлик комбинатининг ип ўровчиси, СССР Олий Советининг депутати Ибодатхон Акрамова ишлабчиқаришнинг чинакам новаторидир. У, ўзининг бешйиллик планини бундан икки йил муқаддам бажарди. Сталин номли Тошкент тўқимачилик комбинатида стахановчилардан Маҳсумова, Баҳодирова, Дўсматовалар бешйиллик топшириқни 1948 йилдаёқ бажардилар. Ҳозирги вақтда бу комбинатда уч мингдан ортиқ хотин-қиз 1951—1952 йиллар ҳисобидан маҳсулот ишлаб чиқармоқда.

Ўзбек хотин-қизлари пахта ва лавлаги майдонларида фидокорона меҳнат қилмоқдалар. Республика қишлоқ хўжалигида ишловчиларнинг ярмидан кўпроғини ташкил этувчи хотин-қизлар колхозларда ҳақиқатан ҳам қудратли куч бўлиб қолдилар. 213 хотин-қиз колхозларга муваффақиятли раҳбарлик қилмоқда, бир ярим минг хотин-қиз бригада бошлиғи бўлиб, 40 мингга яқин хотин-қиз звено бошлиқлари бўлиб ишламоқда.

Республикамиз пахта ва қанд лавлагидан рекордли ҳосил етиштириш блан ном чиқарган кўпгина моҳир усталар блан фахрланади. Мирзачўл районидаги «Красная заря» колхозининг а'зоси, Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Лола Эрбўтаеванинг номи ҳаммага ма'лум. У, колхоз ерларида гектаридан 102,6 центнердан пахта олди.

Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Мастура Азизова Самарқанд МТСининг трактор бригадасига ўнбеш йилдан буён раҳбарлик қилиб келмоқда. У, опа-сингил Ангелиналарнинг иш методларини республикада биринчи бўлиб қўллаган ва кенг ёйган хотин-қизларнинг биридир.

Республика далаларида фидокорона меҳнат қилганликлари учун 13 хотин-қизга Социалистик Меҳнат Қаҳрамони деган юксак унвон берилди. Саноат, қишлоқ хўжалиги, транспорт, фан ва маданият соҳасида катта муваффақиятларга эришганликлари учун ўн мингдан ортиқ хотин-қиз Совет Иттифоқининг орден ва медальлари блан мукофотланди.

Социализм ўзбек хотин-қизларининг илм-фан ва маданият сари бориши учун порлоқ йўл очиб берди. Бундан 30 йил илгариги даврда шариат қонунлари хотин-қизларни чачвон ва паранжи ичига ўраб қўйган эди. Эндиликда ўзбек хотин-қизлари фан-билим чўққиларини муваффақиятли суратда эгалламоқдалар. Ўзбекистонда хотин-қизлардан 12 мингдан ортиқ киши олий ма'лумотли, 50 мингга яқин киши ўрта ма'лумотли мутахассислардир. Республика мактабларида ярим миллиондан ортиқ қиз, техникум ва олий ўқув юртларида 25 мингдан ортиқ хотин-қиз ўқимоқда. 15 мингга яқин хотин-қиз ўқитувчи ва уч ярим минг хотин-қиз врач бўлиб ишламоқда. Республикада хотин-қизлардан 223 киши фан доктори ва кандидати қилиб тайёрланди.

Ўзбек халқининг сан'атида ҳам хотин-қизлар фахрли роль ўйнайдилар. Сан'ат ходимларидан беш хотин-қиз Сталин мукофоти лауреатидир. Хотин-қизлар орасидан етишиб чиққан халқ артистлари ва хизмат кўрсатган артистлар ҳам кўп. Фан, маданият ва сан'атни ривожлантириш соҳасида қилган хизматлари учун хотин-қизлардан 761 кишига фахрий унвонлар берилди.

Ўзбек хотин-қизларидан кўпи йирик давлат арбоблари ва сиёсий арбоб бўлиб етишди. Ўзбек халқининг энг яхши қизларидан ўн тўрт киши СССР Олий Советининг депутати қилиб сайланди. Ўзбекистон ССР Олий Советида хотин-қизлардан 106 депутат бор. 13 мингдан ортиқ хотин-қиз маҳаллий Советларнинг депутатлари бўлиб ишламоқда. Хотин-қизлар Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми раисининг ўринбосари, Қорақалпоғистон АССР Министрлар Совети раисининг ўринбосари, Ўзбекистон ЛКСМ Марказий Комитетининг секретарьлари бўлиб ишламоқдалар, тўққиз хотин-қиз республика Министрлар Совети ҳузуридаги бошқармаларнинг бошлиқлари ва министрларнинг ўринбосарлари бўлиб ишламоқдалар. Область, шаҳар ва район партия комитетларининг секретарьларидан 51 таси хотин-қизлардир. 20 хотин-қиз меҳнаткашлар депутатлари область, шаҳар ва район Советлари ижроия комитетларига раҳбарлик қилмоқда.

Ўзбек хотин-қизларининг ҳаётидаги ана шу буюк ўзгаришларнинг ҳаммаси, улардаги сиёсий активлик ва меҳнат соҳасидаги ғайратнинг мислсиз ўсганлиги—большевиклар партиясининг, Совет Ҳукуматининг, улуғ йўлбошчимиз ва устозимиз ўртоқ Сталиннинг совет хотин-қизларини сиёсий ва маданий жиҳатдан юксалтириш тўғрисида тинмай қилаётган ғамхўрлиги натижасидир.

Совет Иттифоқининг бошқа ҳамма республикаларидагидек Ўзбекистонда ҳам хотин-қизларни сиёсий ва маданий жиҳатдан ўстириш, уларни ижтимоий ва сиёсий ишларга тортиш учун неракли ҳамма шароит вужудга келтирилган.

Республикадаги партия ва совет ташкилотлари ВКП(б) Марказий Комитетининг кўрсатмаларига амал қилиб, хотин-қизларни коммунистик руҳда тарбиялаш учун кун сайин катта иш олиб бормоқдалар. Партия органларининг хотин-қизлар ўртасида ишловчи бўлимлари, хотин-қиз советлари ва корхоналар, колхоз, совхоз ҳамда МТСлардаги хотин-қиз ташкилотчилари, республиканинг барча область марказларида ва бирқанча шаҳар ҳамда районларида хотин-қизлар учун махсус ташкил этилган клублар, маданий-оқартув муассасалари, хотин-қиз активларининг йиғилишлари ва хотин-қизларнинг конференциялари бу соҳада катта роль ўйнайди.

Ўзбекистонда оналарга катта э'тибор ва ғамхўрлик қилинмоқда. Кейинги олти йил ичида республикамизда кўп болали оналар ва ялка оналарга 650 миллион сўм миқдорида нафақа тўланди. 349 аёлга «Қаҳрамон она» деган юксак унвон берилди. 50 мингдан ортиқ она кўп бола туғиб ўстирганлиги учун орден ва медальлар блан мукофотланди.

Хотин-қизларни чинакам озодликка чиқариш учун моддий жиҳатдан жуда катта база вужудга келтирилди. Республикада болаларга хизмат қиладиган неча юзлаб поликлиника ва консультациялар, сут ошхоналари, болалар касалхоналари, санаторийлари, уйлари, болаларни даволайдиган уйлар ва неча минглаб ясли, боғча ва майдончалар бор.

Бизнинг хотин-қизларимиз, бизнинг халқимиз ўз ютуқлари ва ғалабалари блан фахрланади. Республикадаги партия ва совет ташкилотлари эришилган муваффақиятларга таяниб, хотин-қизларнинг маданий савиясини ва сиёсий онгини тобора ошириш учун тинмай ишлайдилар. Бу эса, республиканинг янгидан-янги муваффақиятларга эришуви учун гаров ва ўтмишнинг сарқитларини тамомила йўқотиш учун энг муҳим шартдир.

Хотин-қизлар ўртасидаги ишларда камчиликлар ҳам борлигини айтиб ўтиш керак. Хотин-қизлар ўртасида олиб борилаётган мафкуравий ишлар ҳали юксак даражага кўтарилган эмас ва бу ишлар етарли даражада кенг миқ'ёсда амалга оширилмаётир. Партия ташкилотлари кўпгина хотин-қизларни ўз та'сирларига олган эмаслар. Хотин-қизлар ўртасида лекция пропагандаси ва хусусан динга қарши пропаганда суст йўлга қўйилган.

Аҳоли ўртасида мафкуравий ишларнинг кучайтирилмаганлиги орқасида ба'зи жойларда ўтмишнинг сарқитлари тамомила йўқотилган эмас. Қолоқ кайфиятдаги эрлар ёки ота-оналар ба'зи хотин-қизларни паранжи-чачвон ёпиниб юришга мажбур этадилар, айрим жойларда ўзбек қизлари мактаблардан кетиб қолмоқдалар.

Хотин-қизларни, хусусан ўзбек хотин-қизларини раҳбарлик лавозимларига кўтариш иши ҳануз қониқарли эмас. Республикадаги раҳбар ходимлар ўртасида хотин-қизлар сони кўпайганлигига қарамай, бу соҳадаги ишлар ҳали ҳам кўнгилдагидек деб бўлмайди.

Партия ва совет ташкилотлари хотин-қизларнинг меҳнати ва турмушини яхшилаш, умумий овқатланиш шохобчаларини, тикув ва ремонт ишхоналарини, турруқхоналарни, болалар муассасаларини, ҳаммомларни ва шу сингариларни кўпайтириш масалаларига кўпроқ э'тибор қилишлари керак.

Ба'зи область, шаҳар ва район партия комитетлари маданий ва хўжалик қурилишининг ҳамма соҳаларида хотин-қизларнинг роли ўсганлигига етарли э'тибор бермайдилар ва улар орасидаги ҳамма ишларни хотин-қизлар ўртасида ишловчи бўлимларга юклаб қўядилар ва ана шу бўлимларга кўп вақт ҳечқандай ёрдам бермайдилар. Масалан, Хоразм область партия комитети хотин-қизлар ўртасида иш олиб борувчи бўлимга яхши раҳбарлик қилмаётир. Шунинг учун ҳам бу областьда хотин-қизлар ўртасидаги сиёсий ва маданий-оқартув ишларида жиддий камчиликларнинг борлиги тасодифий бир ҳол эмас.

Республикамизнинг хотин-қизлари ёзувчилар, режиссёрлар, композиторлар ва Кинематография министрлиги ходимлари олдига катта талаб қўймоқдалар. Прозамиз ва драматургиямизда ўзбек хотин-қизларининг коммунизм учун курашда босиб ўтган катта йўлини кўрсатиб берадиган асарлар жуда кам. Кейинги йилларда хотин-қизлар тўғрисида «Фарғона қизи» деган бир кинофильмнинггина чиқарилганлиги ҳам буни яққол кўрсатади.

Ўзбекистон коммунистлар партиясининг ўтган йилда бўлиб ўтган ўнинчи с'ездида республика хотин-қизлари ўртасидаги ишларни тубдан яхшилаш масалалари муҳокама қилинди. Шу с'ездан кейин бу соҳадаги ишларга кўпроқ э'тибор қилинабошлади. Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг бюроси ва республика Министрлар Совети хотин-қизларнинг меҳнат шароитини ва уларга маданий-маиший хизматни яхшилаш, хотин-қизларни раҳбарлик ишларига кўтариш, хотин-қизларга нисбатан эскича муносабатда бўлиш сарқитлари блан курашиш масалаларини мунтазам суратда муҳокама қилиб турибдилар.

Область, шаҳар ва район партия комитетлари бу масалаларни амалий суратда ҳал этабошладилар. Хотин-қизлар ўртасида ишловчи бўлимлар ҳам ўз фаолиятларини кучайтирдилар.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг хотин-қизлар ўртасида ишловчи бўлими хотин-қиз активларининг ғоявий-сиёсий савиясини ошириш мақсадида Тошкентда СССР Олий Совети ва Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутатлари бўлган хотин-қизлар учун бир йиллик курс ташкил этди. Бирқанча область марказларида ҳам маҳаллий Советларнинг депутатлари учун шундай курслар ташкил этилди.

Хотин-қизларга нисбатан феодал-бойларча муносабатда бўлиш сарқитларига қарши кураш анча кучайтирилди. Маҳаллий ташкилотлар қиз-жувонларнинг ма'лумотини оширишга кўпроқ э'тибор қилмоқдалар. Республикадаги ўқув юртларида, Москва, Ленинграддаги ва Совет Иттифоқининг бошқа маданий марказларидаги олий ўқув юртларида ўқучи хотин-қизлар кўпаймоқда.

Партия, касаба союз, комсомол, совет ва хўжалик органлари республиканинг саноатида, қишлоқ хўжалигида ва маданий қурилишида хотин-қизларнинг роли ғоят ўсганлигини э'тиборга олиб, уларни сиёсий жиҳатдан тарбиялаш масалалари блан ташкилий ва планли суратда шуғулланабошладилар, улар ўртасида лекция пропагандасини ва маданий-оқартув ишларини кучайтирмоқдалар. Бу ишларнинг ҳаммаси хотин-қизларимизнинг активлигини янада оширади.

Большевиклар партиясидан ва халқ бахтининг ижодчиси улуғ Сталиндан чексиз миннатдор бўлган ўзбек хотин-қизлари бутун совет халқи блан биргаликда ўзининг қудратли, севикли социалистик Ватанининг бахт-саодати учун фидокорона меҳнат қиладилар.

(«ПРАВДА» 28 август).

Қашқадар'ё область, Шаҳрисабз районидаги қадимги ёдгорликларни ўрганиш ва тиклаш учун бу ерга Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги Архитектура ишлари бошқармасининг экспедицияси келди. **Суратда:** экспедиция қатнашчилари архитектор **А. Н. Виноградов** ва археолог **В. А. Левина** ўртоқлар янги топилган ёдгорликни текшириб кўрмоқдалар.

Я. Каминер фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

Бутун Иттифоқ ирригация кенгаши

28 августда Москвада, янги суғориш системасига ўтиш тўғрисидаги масалага бағишланган кенгаш очилди. Кенгашни СССР Пахтачилик министрлиги чақирган. Кенгашда республикаларнинг пахтачилик ва сув хўжалиги министрликлари раҳбар ходимлари, Ўрта Осиё, Закавказье республикалари, Қозоғистон, Украина ва Молдавия ССР, Шимолий Кавказ, Қрим, Хакас автоном областьларидаги илғор колхоз ва совхозлар ҳамда илмий муассасаларнинг вакиллари қатнашмоқдалар.

СССР Пахтачилик министри ўртоқ У. Ю. Юсупов кенгашни очиб, қисқача нутқ сўзлади ва СССР Министрлар Советининг «Суғориладиган ерлардан тўла фойдаланиш ва қишлоқ хўжалик ишларини машиналаштиришни яхшилаш мақсадида янги суғориш системасига кўчиш тўғрисида»ги қарори ғоят катта аҳамиятга эга эканлиги ҳақида гапирди.

СССР Пахтачилик министрининг ўринбосари ўртоқ А. Н. Аскоченский ҳукумат қарорининг бажарилишини та'минлайдиган чоралар тўғрисида доклад қилди.

— Ҳукуматнинг қарори, — деди докладчи, — совет ирригациясининг тараққиётида янги давр очади. Совет ҳокимияти даврида жуда кўп янги ерлар ўзлаштирилди, Катта Фарғона, Ҳисор канали каби жуда катта ирригация каналлари қурилди. Ўрта Осиё республикаларидаги чўл-биёбонлар яшнаб турган водийларга айлантирилди. Масалан, Мирзачўлда суғориладиган ерлар бирнеча марта кўпайди.

Янги суғориш системасига ўтилиши натижасида суғориладиган ер майдонлари кенгаяди, тракторлардан ва бошқа машиналардан самарали фойдаланилади, пахта ҳосили ортади. Суғориладиган участкаларнинг йириклаштирилиши сувли ерларда деҳқончилик ишларини тамомила қайтадан қуришга йўл очади, дала ишларини комплекс асосда механизациялаш учун кенг имконият туғдиради.

Ўртоқ Аскоченский яқин 3—4 йил ичида ғоят катта ишлар қилиниши кераклиги ҳақида гапиради. Бир миллиард кубометр тупроқ қазиб олиниши керак. Ерларни текислаш ишлари МТСлар ихтиёридаги неча минг махсус машиналар ёрдами блан бажарилади.

Докладчи суғоришнинг энг янги схемалари блан кенгаш қатнашчиларини таништирди. У ўз докладида меҳнатни уюштириш ва янги кадрлар тайёрлаш масалаларига кўпроқ тўхталиб ўтди.

Ўртоқ Аскоченский докладининг охирида бундай деди:

— Суғориладиган ерларда деҳқончилик ишларини қайтадан қуриш соҳасидаги тажрибалар асосида янги мелиорация фани вужудга келади. Бу фанни вужудга келтиришда юз минглаҳча колхозчилар, МТС ва совхоз ходимлари олимлар блан биргаликда қатнашмоқдалар.

Ўзбекистон ССР Пахтачилик министри О. А. Алимов ўз нутқида янги суғориш системасига кўчишнинг ғоят катта аҳамиятга эга эканлигини далиллар блан сўзлаб берди.

Совет Иттифоқининг асосий пахта кони бўлган Ўзбекистонда суғориш системаси шохобчаларининг қайтадан қурилиши натижасида пахта майдони бирмунча ортади. Суғориладиган йирик участкаларнинг вужудга келтирилиши МТСлардаги трактор паркининг меҳнат унумини бир ярим марта ошириш ва шу блан бирга сарф қилинадиган ёнилғини қарийб учдан бир қисми миқдорида камайтириш имкониятини беради.

Кенгаш қатнашчилари янги суғориш системасининг эски суғориш системасига нисбатан ғоят устун эканлиги тўғрисида гапирдилар.

Кенгаш 29 августда ўз ишини давом эттирди. (ТАСС).

Янги китоблар

М. Горький. «АМЕРИКАДА». Редактори **У. Муҳаммедов.** «Қизил Ўзбекистон» ва «Правда Востока» бирлашган нашриёти. Тошкент, 1949 йил, тиражи 30.000, баҳоси 2 сўм 25 тийин.

Академик **В. Р. Вильямс.** — «ДЕҲҚОНЧИЛИК АСОСЛАРИ». Малакали қишлоқ хўжалик кадрлари етиштириш мактаблари ва курслари учун дарслик. Редактори **А. Каримов.** Ўзбекистон Давлат нашриёти. Тошкент 1949 йил, тиражи 5000, баҳоси 11 сўм 80 тийин.

В. Н. Ермохин. — «САБЗАВОТЧИЛИК» (амалий қўлланма). Редактори **А. Ҳасанов.** Ўзбекистон Давлат нашриёти. Тошкент, 1949 йил, тиражи 5000, баҳоси 8 сўм.

И. Гуро. — «ОҚ ЙЎЛ» (повесть). Редактори **А. Қаҳҳор.** Ўзбекистон Давлат нашриёти. Тошкент, 1950 йил, тиражи 5000, баҳоси 2 сўм 10 тийин.

Ҳ. Исмоилов. — «ЎЖАР» (повесть). Ўрта ва катта ёшдаги болалар учун. Редактори **Т. Мирза.** Ўзбекистон Давлат нашриёти, Тошкент, 1950 йил, тиражи 25.000, баҳоси 1 сўм 80 тийин.

Коллектив. — «КАТТА МАҚСАД ЙЎЛИДА». (Ҳикоя ва очерклар). Редактори **С. Тиллаев.** «Қизил Ўзбекистон» ва «Правда Востока» бирлашган нашриёти. 1950 йил, тиражи 10.000, баҳоси 75 тийин.

П. Муҳаммад'ёрова. — «ҚУЁНЧА» (эртак). Редактори **И. Муслим.** Ўзбекистон Давлат нашриёти, тиражи 30.000 баҳоси 2 сўм.

А. Каримов. — «БЕДА-ЎТ ЭКИНЛАРИ АГРОТЕХНИКАСИ». Редактори **С. Шарафуддинов.** Ўзбекистон Давлат нашриёти. Тошкент, 1950 йил, тиражи 10.000, баҳоси 3 сўм 50 тийин.

В. П. Кондратюк.—«ҒЎЗАНИ ПАХТА ТЕРИМ МАШИНАСИГА МОСЛАБ ЎСТИРИШ АГРОТЕХНИКАСИ». Редактори **С. Шарафуддинов.** Ўзбекистон Давлат нашриёти. Тошкент, 1950 йил, тиражи 10.000, баҳоси 1 сўм 20 тийин.

Т. Г. Гриценко. — «КЎПЙИЛЛИК ЎТ УРУҒЧИЛИГИ». Редактори **А. Ҳасанов.** Ўзбекистон Давлат нашриёти. Тошкент, 1950 йил, тиражи 10.000, баҳоси 1 сўм 60 тийин.

Ўзбекистон ССР халқ судлари сайловининг якунлари тўғрисида

Ўзбекистоннинг 10 та сайлов округида 1950 йил 20 август якшанба куни халқ судьялари ва халқ маслаҳатчиларига янгидан сайлов ўтказилди.

Самарқанддаги Темирйўл районида, Тошкент областидаги, Калинин районида ва Тошкент шаҳар Сталин районида халқ судьялари сайланди.

Наманган областининг Чортоқ районида, Андижон областининг Бўз районида, Бухоро областининг Бухоро ва Пешку районларида, Хоразм областининг Янгибозор районида халқ судьялари ва халқ маслаҳатчилари сайланди.

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми томонидан меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетларидан олинган ма'лумотларга кўра, барча сайловчиларнинг 99,93 проценти овоз беришда қатнашган. Халқ судьялигига кўрсатилган номзодлар учун берилган овозлар сони овоз беришда қатнашган ҳамма сайловчиларнинг сонига нисбатан 99,85 процентни, халқ маслаҳатчилигига кўрсатилган номзодлар учун берилган овозларнинг сони 99,99 процентни ташкил қилади.

Ҳамма ўн сайлов округида ҳам сайлов сайловчиларнинг сиёсий активлиги жуда ошган бир шароитда ўтди. Сайловчилар коммунистлар блан партиясизлар блокининг номзодлари учун якдиллик блан овоз бердилар. Мазкур сайлов округларида овозга қўйилган ҳамма номзодлар сайланди.

Ҳаммаси бўлиб 10 халқ судьяси ва 248 халқ маслаҳатчиси сайланди. (ЎзТАГ).

„Шарқ юлдузи" журналининг 8-нчи сони босилиб чиқди

Ўзбекистон Совет ёзувчилар союзининг органи—ойлик адабиёт ва сан'ат журнали «Шарқ юлдузи»нинг 8-нчи сони босилиб чиқди.

Журналда «Тинчлик урушни енгади» рубрикаси остида шоир Ғафур Ғуломнинг «Бу — сенинг имзонг», М. Шайхзоданинг «Имзолар», Мирмуҳсиннинг «Қуриядан қўлингни торт!», Туроб Тўланинг «Тинчлик байроғи», Шуҳратнинг «Икки имзо», Саида Зуннуновнинг «Биз тинчлик хоҳлаймиз», Вл. Мильчаковнинг «Тингланг, Уоллстрит малайлари!», Темур Ма'руфийнинг «Яшасин тинчлик!» сарлавҳали ше'рлари босилган.

Зиннат Фатхуллиннинг «Ғунчалар» номли музикали драма асарининг қайта ишланган варианти ҳам босилган.

«СССР—улуғ темир йўл давлати» рубрикаси остида Асқад Мухторнинг «Байрам рейси», М. Гроссманнинг «Рационализаторлар» ва «Яшил иҳота» сарлавҳали очерклари босилган.

Ҳабиб Нуъмоннинг «Ўз касбининг моҳир-эгаси» сарлавҳали очерки, Шукруллонинг «Пахтакор дўстларим», Ҳабибийнинг «Чорвачилар қўшиғи», «Янги боғлар», Аширматнинг «Чироқлар» ҳамда Пўлат Мўминнинг «Ёз таронаси» ше'рлари пахтакорларга бағишланган.

Озарбайжонли ёзувчи, Сталин мукофоти лауреати Меҳти Ҳусейннинг «Апшерон» номли романининг VII боби босилган.

«Тинчлик ва демократия учун» рубрикаси остида «Демократик Германия адабиёти» сарлавҳали кириш сўзи блан, демократик Германия шоирларидан Иоганнес Бехернинг «Икки Германия», Эрих Вайнернинг «Тинчлик қўрғони», Кубанинг «Бу қуёш — жаҳоннинг умиди, кўрки» ва «Кўзголон» ҳамда Хорст Ломмернинг «Хўш, нима истайсиз?»! сарлавҳали ше'рлари босилган.

«Танқид ва библиография» бўлимида ўртоқ Сарвар Азимовнинг Ҳамид Олимжон хотирасига бағишланган «Отоқли ўзбек совет шоири» сарлавҳали мақоласи босилган. Бу бўлимда Холида Аҳроровнинг «Рус масаласи» пьесасининг таржимаси ҳақида» сарлавҳали мақоласи ҳам бор.

«Адабий ҳаёт» рубрикаси остида Ўзбекистон Совет ёзувчилари союзида қилинган ишлар ҳақида адабий хроника берилган.

Ғ. ИЛ'ЁСОВ.

Колхоз клубларига жиддий э'тибор берайлик

(«Қизил Ўзбекистон» мухбиридан)

Фарғона областидаги колхозлардан 181 тасида клуб бор, шунингдек район маданий-оқартув бўлимлари қарамоғида ҳам 17 клуб бор. Район партия комитети ва район ижроия комитетлари клублар иши блан шуғулланган жойларда маданий-оммавий ишлар яхши йўлга қўйилган. Чунончи, Фарғона районидаги Каганович номли, Охунбобоев районидаги Ворошилов номли колхозларнинг а'золари ўз клубларига тез-тез йиғилишиб, кинофильмлар кўрадилар, турли темаларда лекция ва суҳбатлар эшитиб турадилар. Комсомол ёшлардан тузилган концерт бригадалари ҳар ҳафтада бир марта концерт кўрсатади. Бу колхозларнинг клубларида партия ва ҳукумат раҳбарларининг расмлари, пахтачиликка, чорвачиликка ва қишлоқ хўжалигининг бошқа соҳаларига тааллуқли плакатлар ва турли шиорлар, колхозчиларнинг маданий ҳаётини кўрсатадиган суратлар бор. Клубда Социалистик Меҳнат Қаҳрамонларининг расмлари, колхоз ишлабчиқаришига доир диаграммалар ҳам бор. Клубда турли газеталарни, журналлар ва сиёсий, бадиий асарларни, қишлоқ хўжалигига ва кўпроқ пахтачиликка доир китобларни ўқиш мумкин. Патефон ва радиоприёмник ҳам бор.

Областьнинг бошқа бирмунча колхозларида ҳам клублар ана шундай жиҳозлантирилган ва яхши ишлаётир. Аммо кўпчилик колхозларнинг клубларида аҳвол бутунлай бошқача, уларда тўгарак ишлари йўлга қўйилмаган. Ҳатто шундай клублар борки, улар лоақал оддийгина ҳам жиҳозлантирилмаган. Бирқанча колхознинг клублари ҳаммавақт ёпиқ бўлади. Ба'зан бу клубларда пилла қуртлари боқилади ёки улардан омбор сифатида фойдаланилади.

Масалан, Тошлоқ районидаги Охунбобоев номли колхознинг клуби қурилиб бўлгандан кейин, яхши жиҳозлантирилди. Дастлабки кунларда колхозчилар клубга келиб, лекциялар эшитдилар ва янгиликлардан хабардор бўлиб турдилар. Лекин бу узоққа чўзилмади. Клубга қулф тушди. Орадан икки ой ўтгандан кейин пилла қуртини боқиш иши шу клубга кўчирилди ва унинг орқасидан клубга минерал ўғит келтириб тўкилди. Ҳозир эса бу клубга ўтин босиб қўйилган.

Фарғона районидаги Чкалов номли, Дзержинский номли колхозларнинг клубларидан районда ўтказиладиган катта йиғилишлар учунгина фойдаланилади. Бу клублар жиҳозлантирилмаган ва уларда бирорта ҳам тўгарак ташкил этилмаган.

Бағдод районидаги колхозларнинг клубларида аҳвол бундан ҳам ёмон. Юсупов номли, Димитров номли, Каганович номли, Дзержинский номли ва «Ленин йўли» колхозларининг клублари кўп вақтдан бери омбор вазифасини ўтайдилар.

Кўпгина район партия, совет ташкилотларининг раҳбарлари клубларда маданий-оммавий ишларнинг қўйилиши блан қизиқмайдилар. Улар клуб ишларини издан чиқараётган кишиларни жавобгар қилмайдилар. Бунинг устига, район маданий-оқартув бўлимлари ва маданият уйларининг директорлари клубларда оммавий ишларни кучайтиришга бепарволик блан қарамоқдалар.

Қува районида маданият уйи учун солинаётган бино уч йилдан буён битмайди. Ҳолбуки, бу қурилиш учун ҳукуматимиз ўтган йили 148 минг сўм ва бу йил 100 минг сўм маблағ берди. Район ташкилотлари бу бинони тезда қуриб тамомлашга э'тибор бермаётирлар. Молотов районидаги маданият уйининг кўпчилик хоналари кишиларга уй-жой учун берилган. Натижада, тўгаракларда иш тўхтаб қолган, маданий-оммавий ишлар олиб борилмайди.

Область колхозларида 173 та кутубхона бўлгани ҳолда, буларнинг кўпчилиги ишламайди. Тошлоқ район, Октябрь қишлоқ советидаги кутубхонада пилла қурти боқилади. Қишлоқ зиёлилари ва колхозчилар кутубхонадан фойдаланолмайдилар. Охунбобоев район, Ворошилов қишлоқ совети ҳузуридаги кутубхона кўп вақтдан буён ишламайди. Кутубхона мудири учун ажратилган ойликни шу қишлоқдаги «Намуна» колхози партия ташкилотининг секретари ўртоқ Ҳошимов олиб келмоқда.

Хўш, аҳвол ана шундай экан, область маданий-оқартув бўлими нима блан машғул деган савол келиб чиқади. Бўлим бошлиғи ўртоқ Умурзоқов бу тартибсизликларни йўқотишга, афтидан, ўзи ожизлик қиладию, бу масала юзасидан область партия комитети ва область ижроия комитетидан ёрдам сўрамайди.

Ўзбекистон К(б)П район комитетлари ва район ижроия комитетлари маданий-оқартув бўлимларининг ишларини ўз мажлисларида муҳокама қилмаётирлар. Район партия комитетларининг пропаганда ва агитация бўлимлари колхоз клубларига ва район маданий-оқартув бўлимларига раҳбарлик қилмаётирлар ҳамда уларга ёрдам бермаётирлар. Шунинг орқасида бу бўлимларга тасодифий, саводсиз, ишни эплаёлмайдиган кишилар кириб қолганлар. Фрунзе, Каганович, Қува районларидаги аҳвол бунга мисол бўлаолади.

Ўзбекистон К(б)П Фарғона область комитети ҳамда унинг пропаганда ва агитация бўлими колхоз клубларига ва район маданият уйлари ишига мас'улиятсизлик блан қараётган кишиларга нисбатан кескин чора кўриши ва у ерларда оммавий-сиёсий ишларни дарҳол кучайтириб юбориш тадбирларини белгилаши лозим. Клуб ва маданият уйларидан тўғри ва тўла фойдаланайлик!

Х. ИКРОМОВ.

Хотин-қизлар учун лекциялар

Андижон область ижроия комитети ҳузуридаги область лекция бюроси областьнинг район ва қишлоқларида хотин-қизлар учун ҳар турли темаларда лекциялар уюштирди.

«Ўзбек хотин-қизларининг ўтмишдаги ва ҳозирги ҳаёти», «Колхоз ишлабчиқаришида хотин-қизлар катта куч», «Паранжи—хотин-қизлар озодлигининг ашаддий душмани», «Капитализмнинг кишилар онгидаги сарқитларига қарши кураш» деган темалардаги лекциялар жуда мароқли ўтди.

Лекцияларни область лекция бюросининг штатсиз лекторлари—Қорабоев, Мусаев, Юнусов, Муротов ва бошқа ўртоқлар ўқимоқдалар.

Область лекция бюроси хотин-қизлар учун ҳаммаси бўлиб 120 га яқин лекция ўтказди.

Т. ИМОМОВ.

Революция тарихи фотокўргазмада

Шаҳримизга мамлакатимизнинг энг кекса фото устаси, сан'ат арбоби ўртоқ П. А. Оцуп келди. Оцуп ўзининг 55 йиллик ижодий фаолиятида тарихга, айниқса социалистик революция тарихига доир жуда катта воқеаларни ўз ичига олган расмлари блан машҳур.

П. А. Оцупнинг фото соҳасидаги фаолияти 1902 йилдан бошланади. Унинг рус-япон уруши даврида Порт-Артурда олган расмлари урушнинг кўп эпизодларини тасвирлайди. Биринчи жаҳон уруши даврининг воқеалари Оцупнинг расмларида акс эттирилган.

Улуғ доҳийларимиз Ленин ва Сталиннинг турли йилларда олинган 465 та расми революция тарихи ва доҳийларимизнинг ўтказган жанговар кураш даврларини акс эттиради.

Молотов, Дзержинский, Киров, Куйбишев, Будённий ўртоқларнинг ва донгдор совет саркардалари Чапаев, Пархоменко, Шорс ва бошқаларнинг ҳам оригинал расмлари сан'аткорнинг фотоаппаратидан чиққандир.

П. А. Оцуп бир мунча партия с'ездларини, конференцияларини, Қизил Армиянинг Қизил Майдонда бўлиб ўтган биринчи парадларини расмга олган.

Улуғ Ватан уруши кунларида ўртоқ П. А. Оцуп фронт бўйлаб юриб, бирмунча ажойиб фоторасм ишлаб чиқди. «Урал ғалаба қуроллари тайёрламоқда» деган темадаги бирқатор фоторасмлар серияси ғалаба тарихининг саҳифаларини кўз олдимизга келтиради.

Офицерлар уйи командасининг ташаббуси блан 15-нчи августдан бошлаб Офицерлар уйи паркида П. А. Оцупнинг фото-расм асарларидан танланиб олинган тарихий-ҳужжатли фотокўргазма очилди. Кўргазма «В. И. Ленин ва И. В. Сталин—партия ва ҳукумат раҳбарлари», «Улуғ Октябрь социалистик революцияси», «1918—1920 йиллардаги гражданлар уруши» ва «Совет армияси» деган темаларни ўз ичига олади. Кўргазмага юқоридаги темаларни тушунтириб берадиган 200 дан ортиқ фоторасм қўйилган.

Армияга ёрдам кўнгилли жамиятининг республика кенгаши

26 августда армияга ёрдам кўнгилли жамиятининг 2 республика кенгаши бўлиб ўтди.

Кенгашда армияга ёрдам берувчи кўнгилли жамият республика комитетининг раиси Бобраков ташкилий-оммавий ишларнинг қўйилиши ҳақида доклад қилди. Докладчи ўз сўзида бундай деди:

— Совет халқи Стокгольм Мурожаатига қўл қўйиб, сталинча доно сиёсатни якдиллик блан ма'қуллаб, уруш оловини ёқувчи инглиз-америка империалистларининг барча уринишларига қарши бутун дун'ёда мустаҳкам тинчлик учун астойдил курашмоқда.

Совет халқида ватанпарварликни кучайтириш, ўз жонажон ватанини мудофаа қилиш қобилиятини ошириш—армияга ёрдам берувчи кўнгилли жамиятнинг омма ўртасида ҳарбий-техника билимларини кенг кўламда пропаганда қилишни талаб этади. Бу соҳада республикамизда бир мунча ишлар қилинди. Жамиятнинг бошланғич ташкилотлари ва улардаги а'золарнинг сони 1950 йилда 1949 йилдагига нисбатан бир ярим бараварга яқин, тўгараклар сони бир ярим баравардан ортиқ, уларда ўқиш учун тортилганлар бир ярим баравар ва отиш командаларининг сони икки ярим баравар ошди.

Жамиятнинг Тошкент шаҳар, Фарғона, Самарқанд область ташкилотлари ҳарбий-техника билимларини пропаганда қилиш, ҳарбий мутахассислар тайёрлаш, отиш командаларини ташкил этиш ва бошланғич ташкилотларга раҳбарлик қилишда яхши натижаларга эришдилар.

Лекин, жамиятнинг Қашқадар'ё, Сурхондар'ё, Андижон ва Наманган область комитетлари активлар блан боғланмаган ҳолда ма'муриятчилик блан иш олиб борган. Натижада бу областьлардаги бошланғич ташкилотлар қошида турли типдаги тўгараклар кам ташкил этилган, лекциялар эса қониқарсиз ўтади. Ҳарбий-техника билимларни ўрганиш ва ҳарбий спорт блан шуғулланишга етарли э'тибор берилмайди.

Сўнгра докладчи ўз сўзининг охирида жамиятнинг республика комитети раҳбарлигидаги камчиликларни ҳам э'тироф қилиб ўтди.

Доклад юзасидан сўзга чиққан ўртоқлар республика комитетининг область, шаҳар ва район ташкилотларига раҳбарлик қилишдаги камчиликларини танқид қилдилар.

Кенгашда сўзга чиққан ўртоқ Кулаков бундай деди:

— Армияга ёрдам кўнгилли жамияти республика, область, шаҳар ва район комитетларининг ишидаги камчиликларнинг асосий сабабларидан бири шундаки, улар жойлардаги партия, комсомол ташкилотлари ва активлар блан боғланмаган ҳолда иш кўрадилар. Раҳбарлик қилишда ма'муриятчилик методини қўлланиб, ташкилотларда кам бўладилар. Область, шаҳар ва район комитетлари ўртасида социалистик мусобақа шартномалари тузишга кам э'тибор бериб келинган. Техника тайёргарлиги курсларида телефонист ва телеграфист кадрлар тайёрлаш қониқарсиз аҳволда. Жамиятнинг кўпчилик область ва район комитетларида а'золар сонини ва а'золик бадалларини ҳисобга олишдаги чатоқликлар тугатилмаган.

Ўртоқ Кулаков ўз сўзининг охирида кадрлар блан ишлаш, айниқса миллий кадрлар тайёрлашнинг қониқарсиз аҳволда экани ва ниҳоят жамиятнинг республика комитети ишларида танқид ва ўз-ўзини танқиднинг бўш қўйилганлигини ҳам уқдириб ўтди. У, республикада Армияга ёрдам кўнгилли жамияти ишларини йўлга қўйишда, Грузия ССР жамияти ишидаги яхши тажрибадан фойдаланишни кенгаш қатнашчиларига тавсия қилди.

Кенгаш бундан кейинги қилинадиган ишлар юзасидан амалий тадбирлар белгилаб, қарор қабул қилди.

Кенгаш охирида жамиятнинг устави ҳам кўриб чиқилди ва ташкилий масалалар муҳокама қилинди.

А. ШЕРМУҲАММЕДОВ.

Суратда: Андижон область, Ленинск шаҳридаги Ленин номли кўчада қурилган янги уй-жой биноси.

С. Безносов фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

Жамият а'золари актив ишламоқдалар

Самарқанд область, Пойариқ районида сиёсий ва илмий билимларни тарқатувчи жамиятнинг бўлими ташкил этилди. Райоңнинг юздан ортиқ ўқитувчи, врач, агроном, ветеринария зоотехниклари, партия ва совет ходимлари жамиятга а'зо бўлдилар. Жамиятнинг район бўлими ўз ишини тез кун ичида жонлантириб юборди, юзлаб лекция, доклад ўтказилди. Жамият а'золарининг активлиги ўсмоқда.

Жамият а'золаридан ўқитувчи А. Тожиев, 1-нчи МТС директори Михаил Кривоконев, район қишлоқ хўжалик бўлимининг бош агрономи И. Абдураҳмонов, врач Қ. Бобоева, ветеринария врачи Муҳаммадиев ўртоқлар колхоз, совхоз ва корхоналарда «Оламнинг пайдо бўлиши», «СССР—тинчлик ва демократия қўрғони», «Ўзбекистон пахтаси», «Навоий Самарқандда», «СССР ривожланган техника мамлакати», «Тракторнинг тарихи» ва бошқа темаларда лекциялар ўтказдилар. Ўртоқ Кривоконев 21 та, ўртоқ Узоқов 28 та, ўртоқ Бобоева 19 та лекция ўқиди.

Н. МАҚСУДОВ.

Қисқа сатрларда

◆ **Қўқон** район соғлиқни сақлаш бўлими қишлоқ советларида 5 та янги медпункт, Найманча ва Бекобод қишлоқ советлари ҳузурида эса 2 та туғруқхона очди. Найманча қишлоқ советида очилган дорихона қўшни қишлоқ меҳнаткашларига ҳам хизмат қилмоқда.

Б. Шокиров.

◆ **Сурхондар'ё** область, Бойсун районидаги кўп болали оналарга, СССР Олий Совети Президиумининг кўп болали оналарга ёрдам ҳақидаги Фармони э'лон қилингандан буён 5.579.550 сўм давлат нафақаси тўланди.

Н. Муродов.

◆ Ҳамза номидаги Ленин орденли Ўзбек давлат академик драма театрининг ижодий коллективи Марғилонга қилган гастрольлари вақтида меҳнаткашларга «Генерал Раҳимов», «Гамлет», «Ҳамза», «Навоий» ва «Учқундан аланга» спектаклларини кўрсатди.

С. Турсунов.

◆ **Тошкент** область, Чиноз район, Вревский мева тайёрлаш пункти яқинда Москва шаҳрига 3 вагон олма юборди.

Н. Ҳакимов.

◆ Наманган область, Чуст районидаги Фрунзе номли колхозда кучли гидроэлектростанция қурилмоқда.

Н. Дадажонов.

Тинчлик ва озодликнинг жасур курашчиси

(Анри Барбюс вафотининг 15 йиллиги муносабати блан)

☆

Бугун жўойиб француз адиби, бутун онгли ҳаётини инсониятнинг озодлиги учун курашга сарф қилган коммунист ёзувчи Анри Барбюснинг вафот этганига 15 йил тўлди. Барбюс ижодиётининг гуллаган даври унинг империалистик реакцияга қарши кураш майдонига чиқиши блан боғлиқдир.

Совет Иттифоқи раҳбарлик қилаётган халқларнинг тинчлик учун бошлаган ҳаракати империалистик агрессияга қарши қудратли кучга айланган бир вақтда, урушга қарши курашаётган халқлар ўртасида совет замонамизнинг улуғворлигини акс этдирган Максим Горькийнинг оташин овози, дун'ёдаги прогрессив ёзувчиларнинг, шу жумладан Анри Барбюснинг ҳам овози янграйди. Анатоль Франс, Ромен Роллан, Генрих Минлар қаторида Барбюс ҳам буюк гигант Горький изидан бориб, уруш оловини ёқувчиларнинг ёвуз башарасини қўрқмай фош этди.

Барбюснинг биринчи йирик романи «Дўзаҳ» (1909) XX аср бошларида юз берган социал ҳодисалар, 1900—1903 йиллардаги дун'ёни қуршаб олган иқтисодий кризис та'сирида, капиталистик қулликка қарши ишчилар ҳаракатининг ўсуви, ниҳоят буржуа жамиятига катта зарба берган 1905 йилги рус революцияси та'сирида юзага келди.

Барбюс халқ ҳаётига яқинлашиб, ўзининг дастлабки ижодиётида мавжуд бўлган буржуа-декадентчилик адабиёти та'сиридан қутилабошлади. У энди капиталистик жамиятнинг разилликларини кўрмай қолмади. «Дўзаҳ» романида Барбюс мунофиқликни, буржуа-мешчан бузғунликларини, оиланинг емирилишини яққол тасвирлади. Бу блан чегараланмай, янги онгнинг туғилиб келишини ҳам кўрсатди. Бу жиҳатдан романдаги икки олим ўртасидаги мунозара диққатга сазовордир. Фақат ёш олимгина эмас, балки кекса олим ҳам зулм ва муҳтожлик ҳукм сураётган даҳшатли даврдан қутилиб чиқамиз, деб келажакка ишонч блан қарайдилар. Барбюс зулм ва зўравонликка асосланган буржуа жамиятини қоралаб, сохта ватанпарварлик ниқобига ўралган буржуа миллатчилиги ва империалистик агрессияни фош этиб ташлади.

«Ўз ватанига муҳаббат, — деб ёзди Барбюс «Дўзаҳ» романида, — ҳаммаерда пайдо бўлаётган такобирликдан, босқинчилик ва ҳукмронликка интилишдан, кўролмаслик, ёвузлик, миллатчилик, милитаризмдан иборат бўлмагандагина, у яхши ва мақтовли иш бўлар эди».

Барбюс ҳақиқатни дадил изласа ҳам, дастлабки даврда қутилиш йўлини кўрабилмади, лекин чириётган капиталистик дун'ёни танқид этишни сра бўшаштирмади. У бундай деб ёзган эди:

«Бировларнинг бой, бошқаларнинг эса, камбағал бўлиб туғилишини юзага келтирган қонун қадимги қулчилик қонуни каби энг катта адолатсизликдир».

Барбюс тартибсизлик ва зулмни ўрнатаётган ва тарқатаётган кишиларни «келажак авлод қаттиқ қоралайди» деб айтди. Бу фикрлар Барбюснинг социал ҳаётнинг актуал масалаларига яқинлашиб келаётганлигини очиқ кўрсатар эди.

Агар Барбюснинг биринчи шe'рлар китоби «Йиғловчилар» (1895) босилиб чиққанда буржуа ёзувчилари уни «мақтаб», Барбюсни «соф сан'ат тарафдорлари» сафига жалб қилишга уринган бўлсалар, «Дўзаҳ» романи пайдо бўлганида улар «индамай туришга» ва шу йўл блан буржуа ҳаётини кескин танқид қилишга киришган ёзувчидан ўч олишга уриндилар. Броқ бу «жимжитлик» ҳукм сураётган вақтда гуманист ёзувчи Анатоль Франснинг дадил овози янгради. «Мана, ниҳоят, ҳақиқий инсон китоби», — деди Франс.

Ҳақиқатан ҳам, роман янги адабий услубда ёзилган бўлиб, буржуа-тушкунчилик адабиётига кескин зарба берди. Бундай китобни эстет-символист ёзувчилардан кутиш мумкин эмас эди.

Барбюс «Дўзаҳ» романида буржуа жамиятидаги зулм, сохтакорлик ва мунофиқликни очиб берди. Барбюс «турмуш даҳшатларидан ташқари бошқа дўзаҳ йўқ» деб капитализмнинг ўзи халқ оммаси учун дўзаҳ эканини кўрсатди.

Барбюс империалистик уруш ва пролетар революцияси даврида, халқ оммаси онги эски жамиятга қарши кураш учун мафкуравий жиҳатдан тайёрланаётган даврда реалист ва жанговор ёзувчи бўлиб етишди.

«Уруш халқларга келтирган чексиз офатлар революцион кайфият ва ҳаракатларни туғдирмай қололмайди...» деб кўрсатган эди Ленин, (Т. 21, 139 бет). Доҳийнинг бу сўзлари нақадар ҳаққоний эканлиги исбот этилди.

Биринчи жаҳон урушига солдат бўлиб қатнашган Барбюс империалистик уруш оқибатларини ўз кўзи блан кўрди ва «Ўт» («Огонь», 1900), «Равшанлик» («Ясность», 1918) каби антимилитаристик романларини ёзди. Барбюснинг бу асарлари Лениннинг доҳиёна сўзларига яхши иллюстрация бўлаолади. Империалистик урушга қарши халқ оммасида туғилган янги онгни Барбюс ўз асарларида ёрқин акс этдираолди.

Ғарбий-Европа адабиётида биринчи бўлиб, Барбюс империалистик агрессия тарафдори бўлган ёзувчиларни фош этди, босқинчилик урушини қоралади; уруш капитализмнинг оқибати эканини англади. Уруш оловини ёқиб, гуноҳсиз кишиларни ўлим гирдобига юборган, уруш орқасида кайф-сафо суриб яшаган ва саноксиз фойда кўраётган молия капитали йиртқичларини, тескаричиларни ёзувчи аямай фош қилди.

«Ўт» — «уруш ҳақида оддий, аёвсиз, осойишта ва туталмас ҳақиқат кучи блан ҳикоя қилувчи биринчи китобдир», деб баҳо берди М. Горький. Уруш даҳшатларини тасвирлаш асарда кўп ўринни эгаллаган бўлишига қарамай, асарнинг охири оптимистик руҳ блан тугатилган. Барбюс тўғри хулосага келиб, эзилган халқ оммасининг кучига ишонч блан қаройолди. «Келажак шу қулларнинг қўлларидадир, — деб ёзди у, — ва равшанки, фақат сони ва чеккан азоби ҳисобсиз бўлганлар, қачон бўлмасин, иттифоқ тузганларидагина, эски дун'ё янгиланади».

Барбюснинг бундан сўнгги ижодиёти СССР халқлари ҳаёти блан бевосита боғлиқдир. Совет тузуми контрреволюцияга ва Англия, Америка, Франция империалистлари томонидан тайёрланган интервенцияга қарши курашда ғалаба қилиб ўзининг ҳаётчанлигини намойиш қилди. Бу ғалаба тараққийпарвар инсониятни қувонтирдигина эмас, балки эзилган халқларни империализмга қарши курашга илҳомлантириб, уларни бирлаштирди.

Анри Барбюс ўз халқининг революцион ан'аналарини давом эттирган ҳолда, ҳаммавақт империалистик агрессияга қарши курашувчиларнинг олдинги сафида турди.

«Жангчи сўзи» (1920) номи блан чиққан нутқ ва мақолалар тўплами антимилитарист ёзувчининг революцион-публицистик фаолиятининг ёрқин ифодасидир.

Ёзувчининг Совет мамлакати ва унинг озод халқларига бўлган муҳаббати тўпламнинг марказий ғоясидир. Меҳнаткашларнинг биринчи социалистик давлати бўлган янги Россияда Барбюс дун'ёдаги барча эзилган халқларнинг умид-орзуларн бун'ёдга чиқаётганлигини кўриб беҳад қувонади.

«Советларнинг социалистик республика байроғи — халқлар озодлигининг қизил байроғидир», деб ёзган Барбюс капиталистик қулликдан қутилишга интилаётган халқларга Совет мамлакати озодлик йўлини кўрсатиб турувчи буюк нуроний куч эканини та'кидлади.

Халқларнинг ашаддий душмани, уруш оловини ёқувчи Черчилль ва Пишонлар ёш совет республикасини қуршов ичида тутиш блан бўғмоқчи бўлиб, интервенция уюштирган вақтларида, адолат курашчиси Барбюснинг овози баралла янгради.

«Биз айблаймиз» (1919) номли мақоласида Барбюс Советларга қарши мунофиқона агрессия бошлаган Англия, Америка, Франция империалистларининг қора ниятларини инсоният номидан фош этди, империалистлар ҳаммавақт ҳам тинчлик ишининг душманлари бўлиб келганликларини ўткир ифодалар блан очиб берабилди. Барбюснинг халқларга қилган мурожаати революцион чақириқдан иборат. «Рус ҳақиқатини қутқариш блан, одамзод ҳақиқатини қутқарингиз!» деб ёзди у.

Империалистлар иккинчи жаҳон урушини тайёрлаётган вақтда ҳам Барбюс уруш оловини ёқувчиларнинг юзларидаги ниқобни йиртиб ташлади. Дун'ё халқларини империалистик реакцияга, фашизмга қарши курашга, ҳуш'ёрликка чақирди.

«СССРга очиқдан-очиқ игво қилаётган эканлар, — деб ёзди Барбюс, — ва жаҳон империализми унга реал хавф туғдирган экан, бизнинг бурчимиз — бу игвони рад этиш ва бу хавфга қарши курашишдан иборатдир».

Ҳозирги атомчилар бутун инсониятни учинчи жаҳон уруши хавфи остида қолдирган бир вақтда Барбюснинг бу оташин сўзлари ўз кучи ва қимматини яна ҳам оширади.

«Сталин» (1935) китоби Барбюс реалистик ижодиётининг энг юқори чўққисидир. Бу китобда у совет халқларининг ва бутун инсониятнинг доҳиси бўлган Иосиф Виссарионович Сталиннинг революцион фаолияти ва социалистик жамият қурилишидаги улуғвор хизматларини катта завқ блан тасвирлади. Барбюс социалистик Ватанимизнинг яна ҳам гуллаши ва ривожланиши учун фидокорона меҳнат қилаётган бахтли совет халқлари ҳақида самимий дўстлик ҳисси блан ҳикоя қилиб берди.

Барбюс халқларнинг озодлиги учун, империалистик реакцияга қарши олиб борган курашини тўхтовсиз давом эттириб, жанговар постда турган ҳолда 1935 йилнинг 30 августида вафот этди.

И. В. Сталин Анри Барбюс вафоти муносабати блан француз компартиясига юборган телеграммасида: «империалистик уруш ва фашизмга қарши меҳнаткашлар бирлик фронтининг жарчиси»[1], Совет Иттифоқининг дўсти, капитализм сиртмоғида азоб чекаётган омманинг озодлиги йўлида актив курашувчилардан бири бўлган Барбюснинг ҳаёти ва ижодий фаолиятига юксак баҳо берди.

Антифашист ёзувчининг ёрқин образи халқлар хотирасида абадий сақланади ва уларнинг империалистик агрессияга қарши, тинчликни яна мустаҳкамлаш учун кураш йўлидаги улуғ ишларига хизмат қилади.

О. ҚАЮМОВ.

Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институти ўзбек тили ва адабиёт факультетининг декани.

[1]) «Правда», 3 сентябрь, 1935 йил.

Совет парашютизмининг 20 йиллиги

1930 йил 27 июльда Воронеж шаҳрида совет парашютчиларидан бир гуруҳи парашют блан кўплаб сакрадилар. Шу куни совет парашютизмини оммавий равишда ривожлантиришга асос солинди.

Мамлакатимиз парашют спортининг ватани ҳисобланади. Парашютизм дов'юрак, жасур, мустаҳкам иродали совет ёшларининг спортидир.

Ўзбекистонда парашют спорти кенг ривожланди. Шаҳарларда, колхоз посёлкаларида, корхона, муассаса ва ўқув юртларида йигит ва қизлар парашют спорти блан қизиқиб шуғулланмоқдалар.

26 августда Ўзбекистон спорт жамоатчилиги совет парашютизмининг 20 йиллигини кенг нишонлади. ДОСАВ бошланғич ташкилотларида лекциялар, докладлар, суҳбатлар ўтказилди. Совет парашют спортига бағишланган виставкалар ва витриналар очилди.

Совет парашютизмининг йигирма йиллиги шарафига Тошкентдаги Сталин номидаги маданият ва истироҳат боғида ёшларнинг катта сайили бўлди. Совет парашютизмининг 20 йил мобайнида эришган муваффақиятлари ҳақидаги авиация виставкаси ва фотовитриналар ёшларни ғоят қизиқтирди.

Ўзбекистон комсомоли номидаги республика аэроклубининг аэродромида шу куни пойтахтнинг энг яхши парашютчилари блан аэропландан сакрадилар.

«ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН» МАТЕРИАЛЛАРИ ИЗИДАН

„Доим ўнта кам тўрт“

«Қизил Ўзбекистон»нинг шу йил 8 август сонида юқоридаги сарлавҳа остида редакцияга хат босилган эди. Хатда Тошкент шаҳрининг серқатнов Навоий кўчасидаги Ўрда чорраҳасидаги, шунингдек Пушкин кўчаси ҳамда консерва заводи олдидаги осма соатлар ҳам кўп вақтдан бери тўхтаб қолганлиги, шаҳар ободончилиги бўлими бу соатларни юргизишга жиддий аҳамият бермай келаётганлиги кўрсатилган эди.

Тошкент шаҳар ижроия комитетининг ободончилик бўлими хат юзасидан текшириш ўтказиб, унда кўрсатилган фактларни тўғри деб топди ва хатда кўрсатилган камчиликларни тузатиш ҳамда осма соатларнинг юришидан хабардор бўлиб туриш ҳақида конкрет тадбирлар белгилади.

Босилмаган хабарлар изидан

Қорақалпоғистон АССР, Тўрткўл район қишлоқ хўжалик бўлимининг бош зоотехниги Ким ўз вазифасига мас'улиятсизлик блан қараб келганлиги натижасида райондаги колхозларда чорва плани бажарилмаётганлиги, шунингдек айрим ветврачлар қалбаки ҳужжатлар тузиб, жамоат чорва молларининг талон-торож бўлишига йўл қўйиб келаётганликлари ҳақида редакциямизга бир хабар келган эди.

Тўрткўл шаҳар партия комитетининг секретари ўртоқ Иброҳимов бу хабар юзасидан текшириш ўтказилиб, унда кўрсатилган фактлар тўғри топилганлигини редакциямизга хабар қилди.

Райондаги колхозларда чорва молларини ривожлантиришга юзаки раҳбарлик қилганлиги учун район қишлоқ хўжалик бўлимининг бош зоотехниги Ким ўз вазифасидан бўшатилди.

Ба'зи кишиларга қалбаки ҳужжатлар ёзиб бериб, жамоат чорвасининг талон-торож қилинишига сабабчи бўлган ветфельдшер Ўразимбетов ҳақидаги ҳужжатлар тергов органларига топширилди.

Савдо ходимларининг малакасини ошириш курслари

Ўзбекистон ССР Савдо министрлигининг кадрлар бўлими савдо ходимларининг малакасини ошириш юзасидан амалий тадбирлар кўрмоқда. Бу йил шаҳар, район савдо бўлимларининг директорлари, ошхона, магазин мудирлари, сотувчилар ва бошқа ходимлардан 1060 киши алоҳида курсларда ўқитилади. Ҳозиргача очилган курсларда 505 киши ўқиди.

Тошкентдаги савдо ходимлари тайёрлаш мактаби қошида республикадаги совет колхоз бозорлари директорлари ва савдо ходимларини қайта тайёрлаш бир ярим ва икки ойлик курслари очилади. Бу курсларда 165 кишининг ўқиши мўлжалланади.

Булардан ташқари, Савдо министрлиги ҳузурида бухгалтерия ходимларининг малакасини ошириш кечки ва сиртқи курси ташкил қилинган. Кечки курсда шаҳардаги савдо ташкилотларида ишловчи бухгалтер ва ҳисобчилардан 200 киши ўқимоқда. Йил охиригача қисқа муддатли курсларда ҳаммаси бўлиб яна 550 киши ўқийди.

Илҳомбахш ҳаёт ҳақида қисса *)

ВКП(б) Марказий Комитетининг сан'ат, адабиёт ҳамда музика ҳақида чиқарган тарихий қарорларидан сўнг СССР халқлари адабиёти, шу жумладан ўзбек халқининг шаклан миллий, мазмунан социалистик совет адабиёти ҳам кундан-кунга барқ уриб яшнамоқда. Адабиётимизнинг қолоқ соҳаси ҳисобланиб келган проза жанрида ҳам Улуғ Ватан урушидан сўнгги даврда ғоявий ҳамда бадиий жиҳатдан бақувват бирқанча асар яратилди. Мана шу асарлар ичида ёш исте'додли ёзувчи Асқад Мухторнинг «Дар'ёлар туташган жойда...» повести ҳам бор.

Андрей Александрович Жданов «Звезда» ҳамда «Ленинград» журналлари ҳақида қилган докладида совет ёзувчиларининг вазифалари тўғрисида гапириб, «Халқимизни ёлғиз шу кунги ҳолида кўрсатмай, балки унинг келажаги, эртаги кунда бўладиган ҳолига ҳам назар ташламоқ, унинг илгарига босиб бораётган йўлини маш'ал блан ёритиб, унга ёрдам бермоқ ҳарбир виждонли совет ёзувчисининг вазифасидир», деган эди.

Биз бу мақолада халқимизнинг илгарига босиб бораётган йўлини маш'ал блан ёритиб беришга интилаётган, ўзининг ижоди блан катта умид бахш этувчи ёш ёзувчи Асқад Мухторнинг «Дар'ёлар туташган жойда...» повести ҳақида тўхтамоқчимиз.

Аввало, шуни айтиш керакки, Асқад Мухторнинг бу повестидаги энг катта муваффақияти, бугунги ҳаётимизни тасвирлаб бериш блан чегараланмасдан, балки эртаги кунни ҳам маҳорат блан пропаганда қилишидир. Повесть авторининг муваффақиятларидан яна бири, унинг ўз асарини социалистик саноат ҳаётидан ёзишидир. Биз очиқ ва дадил айтаоламизки, ҳозир ўзбек адабиётимизда социалистик саноат темасида ғайрат блан ишлаётган ёзувчилардан бири Асқад Мухтордир. У ўзининг социалистик саноат темасидаги илк асари бўлмиш «Пўлат қуючи» поэмаси блан ҳам совет китобхонларининг ҳурматига сазовор бўлган эди.

Асқад Мухтор ҳозирги ҳаётимиз тараққиётининг муҳим омилларидан бири бўлган мана шу масалани, я'ни социалистик саноатнинг роли масаласини тушуниб етабилган. Шунинг учун ҳам Ўзбекистон саноатининг фахри бўлган Бекобод металлургия заводи ҳақида повесть ёзишга киришган ва бу соҳада муваффақиятга эришган.

Ҳарқандай бадиий асарнинг қиммати, аввало, у асар темасининг актуаллигига боғлиқдир. Асарда акс эттирилган воқи'лик, ҳодисалар жамият тараққиёти қонунларига ҳамда замон талабларига қанчалик кўп бўйсундирилса, у асар темасининг актуаллиги, ҳаётийлиги ҳам шунча ортиб боради. Шу нуқтаи назардан қараганимизда, «Дар'ёлар туташган жойда...» повестининг темаси ғоят актуалдир. Чунки унда ўзбек металлургларининг букунги ҳаёти тасвирланган.

Повестьда акс эттирилган завод ҳам, шу заводдаги кишиларнинг ҳаёти, онги ҳам, металлургия шаҳри ҳам, шунингдек ҳарбир образ ҳам динамик равишда ўсиб боради. Чунки ёзувчи томонидан яратилган асар ҳаётийдир. Бу нарсани Асқаднинг ўзи рояль тузатувчи уста тилидан шундай ифодалайди: «Соз деган нарса оҳангич турмушдан олади. Бутун турмушдан... Шунинг учун буни чаладиган одамнинг турмуши... умуман ҳаёт блан бирга доим олға интилувчи, у блан яхлит, жўшқин бўлиши керак».

Шунингдек, ҳарбир бадиий асарнинг қиммати у асарда ёзувчи томонидан яратилган образларнинг салмоғи, бақувватлиги блан ўлчанади. Шу жиҳатдан «Дар'ёлар туташган жойда...» повестига ёндошганимизда, ёзувчи томонидан асарда завод партия комитетининг секретари Данилов, обермастер В. И. Пугачев, инженер-лаборант Манзура Юсупова, профессор Муродов, доцент Зокиров ҳамда Солижон Содиқов, Харченко, Ғаниев сингари мастер-сталеварлар образи яратилганки, булар повестьнинг ғоявий ҳамда бадиий қимматини оширишда ғоят муҳим роль ўйнайдилар.

Повестьдаги Данилов образи орқали партиянинг раҳбарлиги ҳамда большевик раҳбарнинг новаторлиги, унинг бу куннинг кўзи блан эртани кўраолиши бирмунча муваффақиятли кўрсатилган. Бу фикримизни исботлаш учун Даниловнинг Манзурага қарата айтган қуйидаги сўзларини келтирсак кифоядир: «... Снайперлик бизда ҳам жуда қўл келади, я'ни нишонга уриш, мақсадни ушлаб олабилиш, янгиликнинг куртагини сезгирлик блан пайқаш ма'носида. Аммо, бунда снайпер кўзигина етишмайди, большевик кўзи керак».

Социалистик жамиятимиз ҳамда социалистик ишлабчиқаришимизда муҳим роль ўйнаган ва ўйнаётган хотин-қизлар образини яратиш соҳасида ҳам Улуғ Ватан урушидан сўнгги прозамиз катта муваффақиятларни қўлга киритди.

«Дар'ёлар туташган жойда...» повестида яратилган инженер-лаборант Манзура Юсупова образи ҳам ба'зибир камчиликлардан қат'ий назар, мана шундай образлар жумласидандир.

Манзура ўзининг бутун ҳаётини жонажон заводига боғлайди. Янгиликлар, ихтиро'лар кетидан қувади. Шунинг учун ҳам, у жўшқин ижодий ҳаётдан четга чиқиб қолаётган ўз эри инженер Азиз Сатторовга қараб: «Асосий вақтимни заводга бермай, кимга берай?... Диссертация ҳам—заводнинг иши. Унинг мавзуи ҳам заводнинг ўзидан келиб чиқади... Заводда ишлаганим диссертациямга, диссертациям эса заводга фойда. Менинг асосий вақтим шунга бағишланган», дейди.

Повестьдаги Василий Иванович образини ҳам ёзувчининг ижодий муваффақияти деб ҳисоблаш керак. Чунки бу образ орқали илғор рус металлургининг ёш ўзбек металлургларига кўрсатган оғаларча ёрдами муваффақиятли ифодалаб берилган. Ёзувчи ўз қаҳрамонидаги бу фазилатларни бундай тасвирлайди: «... Мартенчилар Василий Ивановичнинг уйига турли масалалар блан вақти-бевақт бораберишга ўрганиб қолганлар. Чунки у одам сталеварларнинг устози ва меҳрибон отасигина эмас, ёшларга жуда самимий ғамхўр насиҳатчи ҳам», Василий Ивановичнинг олижаноб фазилатлари булар блангина чегараланмайди. Чунки у тинмай янгиликлар яратишга, киши меҳнатини енгиллаштириб, маҳсулот ишлаб чиқаришни ортдиришга, фан-техника чўққиларини эгаллашга интилади.

Повестьда совет халқлари ўртасидаги сталинча дўстлик яхши акс эттирилган. Фикримизнинг исботи сифатида Данилов, Пугачев, Харченколар блан Манзура, Солижон, Ғаниевлар ўртасидаги самимий дўстлик муносабатларини кўрсатишимиз мумкин.

Ёзувчи қўлга киритган муваффақиятлардан яна бири ва муҳими—коммунизм принципларини тарғиб қилишдир. В. И. Ленин: «шаҳар блан қишлоқ ўртасидаги тафовутни ҳам, шунингдек жисмоний меҳнат кишилари блан ақлий меҳнат кишилари ўртасидаги тафовутни ҳам йўқотмоқ керак», деган эди. Асқад Мухтор ўз асарида ўтмишда хароба қишлоқ бўлган Бекободни ҳозирги даврда бизнинг социалистик жамиятимизда социалистик шаҳар даражасига кўтарилганини, шунинг блан бир қаторда, профессор Муродов, доцент Зокиров, инженер Сатторов ҳамда Юсуповаларнинг ақлий меҳнати блан Пугачев, Ғаниев, Содиқов, Харченко ва бошқаларнинг жисмоний меҳнати ўртасидаги тафовутнинг йўқолиб бораётганлигини ўзига хос усталик, сиёсий сезгирлик блан кўрсатиб бераолган.

Булардан ташқари, ёзувчи янги коммунистик аҳлоқнинг ба'зи масалаларини ёритиш, ҳал қилишга ҳам алоҳида аҳамият берган. Бу нарса, асар қаҳрамонлари Манзура блан Солижон ўртасидаги самимий дўстлик муносабатида ифодаланган. Ёзувчи ўз асарида бу масала орқали, ҳали феодализм, капитализм сарқитларидан тамоман қутилолмаган кишиларнинг хатти-ҳаракатларига зарба берган. Шунинг блан бир қаторда, ёзувчи ҳаётда яшашга қобил, ўзининг ривожига эга бўлган самимий дўстлик муносабатларини дуруст тарғиб қилган: «... Улар дўст эдилар, дўст бўлганда ҳам, икки солдат каби, ёки икки сирдош дугонадай дўст эдилар».

Асқад Мухтор повести ҳажм жиҳатидан кичик бўлишига қарамасдан, кўп ҳаётий масалаларни ёритади. Булар ичида совет кишиларининг тинчликка бўлган муносабати масаласи энг муҳимидир. Бу нарса Василий Иванович тили блан шундай берилади: «Биз ҳозир совет мамлакатининг энг яхши металлурги, деган шарафли ном учун курашмоқдамиз. Бу—бизнинг бутун дун'ёда тинчлик учун курашимиз. Тинчлик учун курашни, менингча, мартен ёнида ҳам шиддат блан олиб борса бўлади. Биз ҳозир мартен ёнида келгусида кутилиши эҳтимол бўлган жангларнинг тақдирини ҳал қилаоламиз».

Асар композицион тузилиши, воқиалар оқими жиҳатидан, бизнинг фикримизча, пухта ва жозибали ишланган. Тил жиҳатига келганимизда, ёзувчининг тили равон, аниқ равшан. Шунингдек, персонажларнинг нутқини ишлаганда ёзувчи уларнинг характерига, урф-одатларига ҳам алоҳида э'тибор берган.

Бадиий иборалар масаласига келганимизда, бу соҳада ҳам Асқад бирмунча муваффақиятларга эришаолган. Чунки у ўз асарида чиройли ўхшатиш, сифатлаш, муболаға, метафора воситаларидан унумли фойдалана билган. Лекин автор булар блан чекланиб қолмасдан, бадиий иборалардан янада кўпроқ фойдаланиш учун ҳаракат қилса, дуруст бўларди.

«Дар'ёлар туташган жойда...» повести ба'зибир нуқсонлардан ҳам холи эмас. Бу нуқсонларнинг бири ва муҳими Манзура блан Азиз ўртасида келтириб чиқарилган конфликтдир. Манзура блан Азиз ўртасидаги конфликт орқали янгилик блан эскилик ўртасидаги кураш кўрсатиб берилмоқчи бўлган. Аммо бу конфликт ёзувчи томонидан етарли даражада чуқур ўйланмаган. Чунки асарнинг биринчи қисмида китобхонларнинг фикр-ҳаёлини яхши фазилатлари, меҳнатда илғорлиги блан мафтун қилган Азиз повестьнинг иккинчи қисмида ҳаётдан узилган, паришон киши сифатида тасвирланган. Бу тасвирда ҳам ички қарама-қаршиликлар ҳукм суради.

Азизнинг лойиҳаси комиссия томонидан яроқсиз топилганда, у тушкунликка тушади, ҳушсизланади, касал бўлади, уни касалхонага олиб бориб қўядилар. Унинг дарди кундан-кунга ошиб, ланж бўлиб ётаберади. Агар Сатторов чинакам иродали командир бўлса ҳамда ўзи томонидан тузилган лойиҳанинг тўғри эканлигига ишонса, шу аҳволга тушиб қолармиди? Албатта, тушмас эди!

Бизнинг фикримизча, Сатторов лойиҳасининг бекор қилиниши, унинг касал бўлиб қолиши масалалари ёзувчи томонидан чуқур ўйланмаган. Бу ўринда Асқад масалага фақат биртомонлама ёндошган. Бу воқиани бериш блан автор Солижоннинг ролинигина оширишга уринган.

Повестьдаги директор образи ҳақида ҳам ёзувчининг ҳартомонлама чуқурроқ ўйлаёлмаганини сезамиз. Чунки бизнингча, повестьдаги бу образ барча образларнинг сояси каби кўринади.

Ёзувчи, Манзуранинг Азизга бўлган муҳаббати—юксак инсоний муҳаббат эканини кўрсатмоқ мақсадида повестьнинг бирнеча ўрнида унинг ички дун'ёсини—руҳий ҳолатини очиб беришга ҳаракат қилади. Ёзувчининг бу тасвирида шубҳасиз ижобий томон бор. Броқ, айни замонда, унинг шу тасвирида салбий жиҳат ҳам кўзга ташланади. Манзуранинг Солижон ҳақидаги ҳаёллари китобхонда Манзура гўёки Солижонни ҳам ма'шуқа сифатида севади, деган фикрни келтириб чиқаради. Асқад шу масалани ҳам жиддийроқ ўйлаб кўрса ҳамда Манзура образини бошқача йўллар блан бойитса, ўз повестининг қимматини янада оширган бўларди.

Юқорида қайд қилинган камчиликлар тузатилса, Асқад Мухторнинг «Дар'ёлар туташган жойда...» повести ўзбек совет адабиётининг янги муваффақиятларидан бири бўлаолади.

Турсун СОБИРОВ.

*) «Шарқ юлдузи» журнали, 1950 йил, 3—4-нчи сонлар.

ҚУРИЯДАГИ ВОҚИАЛАР

ҚУРИЯ ХАЛҚ-ДЕМОКРАТИК РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ АРМИЯСИ БОШ ҚЎМОНДОНЛИГИНИНГ АХБОРОТЛАРИ

ПХЕНЬЯН, 28 август. (ТАСС). Қурия халқ-демократик республикаси Халқ армиясининг Бош қўмондонлиги 28 август эрталаб ахборот э'лон қилди. Ахборотда бундай дейилади: Халқ армиясининг қисмлари ҳамма фронтларда қаттиқ қаршилик кўрсатаётган душманга қарши шиддатли жангларни давом этдирмоқдалар.

Америка қўшинлари ва лисинманчи қўшинлар қарши ҳужумга ўтишга уринмоқдалар, лекин Халқ армияси бу қарши атакаларни қайтариб ва душманга зарбалар бериб, фронтнинг кўп участкаларида ҳужумни кучайтириб юборди.

Халқ армиясининг Ийхин (Гико) томонида ҳужум қилаётган қисмлари душман мустаҳкам мудофаа позицияларига жойлашиб олганига, катта кучлар тўплаганига ва қаттиқ қаршилик кўрсатаётганига қарамай, Ийхин (Гико) ни озод қилдилар. Ийхин душманнинг Тэгу (Тайкю)дан шарқи-шимолда жойлашган муҳим мудофаа пункти ва алоқа йўллари узелидир.

Ийхин (Гико)ни озод қилиш учун олиб борилган жангларда Халқ армияси қўшинлари душманнинг кўп солдат ва офицерларини қирдилар, ярадор қилдилар ва асир олдилар. Кўп ўлжа олинди.

ПХЕНЬЯН, 28 август. (ТАСС). Қурия халқ-демократик республикаси Халқ армиясининг Бош қўмондонлиги бугун кечқурун қуйидаги ахборотни э'лон қилди:

Халқ армиясининг қисмлари ҳамма фронтларда қаттиқ қаршилик кўрсатишга уринаётган америка қўшинларига ва лисинманчи қўғирчоқ қўшинларга қарши шиддатли жангларни давом эттирдилар.

Халқ армиясининг шарқий қирғоқда ҳужум қилаётган қисмлари душманнинг авиация ва флот ёрдами блан қилган қарши атакаларини қайтариб, душманнинг мудофаасини ёриб ўтдилар ва ҳужумни давом этдирмоқдалар.

Шарқий қирғоқ районидаги жангларда Халқ армиясининг қўшинлари душман солдатлари ва офицерларидан 800 дан кўпроқ кишини ўлдирдилар ва ярадор қилдилар, 300 дан кўпроқ кишини асир олдилар.

Турли калибрдаги 8 тўп, 4 прожектор, кўп оғир ва енгил пулемёт, автомат, карабин, радио аппаратлари ва ўқдорилар қўлга туширилди.

17 августдан 22 августгача бўлган даврда Халқ армиясининг зенит қисмлари Нанам (Ранан) ва Чхончкинь (Сейсин) районларига ҳужум қилган «В—29» деган 3 та америка бомбардимончи аэропланини ва 3 та америка қирувчи аэропланини уриб туширдилар.

27 августда америка бомбардимончи аэропланлари Нампхо (Тиннампо) шаҳрига ҳужум қилиб, шаҳарнинг марказига 30 дан ортиқ бомба ташладилар. Бу бомбардимон натижасида кўп уй-жой, болалар яслилари, касалхоналар, мактаблар, театрлар ва бошқа кўп маданий-оқартув муассасалари хароб бўлди. Шаҳар аҳолиси ўртасида ўлган ва ярадор бўлган кишилар кўп.

ҚУРИЯДАГИ УРУШ ҲАРАКАТЛАРИ ТЎҒРИСИДА АМЕРИКА ХАБАРЛАРИ

НЬЮ-ЙОРК, 28 август. (ТАСС). Токио ва Қуриядан берилган америка хабарларига Қурия Халқ армияси қўшинларининг Ийхин (Гико) шаҳрини ишғол қилганликлари ва Ийсон (Гидзио)—Иончхонь (Эйсен)—Тэгу (Тайкю) тош йўли бўйлаб силжиб бораётганликлари та'кидланмоқда.

Юнайтед Пресс агентлигининг Токиодаги мухбири берган хабарига қараганда, лисинманчи қўшинлар Пхохан (Хокодо) атрофларида қарши атакаларга ўтмоқчи бўлиб уринмоқдалар.

ҚУРИЯДАГИ УРУШ ҲАРАКАТЛАРИ ТЎҒРИСИДА РЕЙТЕР АГЕНТЛИГИНИНГ ХАБАРИ

ЛОНДОН, 28 август. (ТАСС). Рейтер агентлигининг Қурия фронтидаги мухбири хабар беради: Шимолий Қурия қўшинлари Пхохон (Хоколо) районидан ҳужум қилиб Тэгу (Тайкю)га хавф солмоқчи бўлсалар керак.

Кеча Шимолий Қурия қўшинлари фронтнинг кўп участкаларида америка қўшинларининг позицияларига атака қилдилар.

Кейинги хабарларга кўра, Масань (Масан) районида шимолий қуриялилар яна икки жойда атака бошлаганлар. Масань шаҳри Пусан (Фузан)нинг «дарвозаси» ҳисобланади.

Шимолий қуриялиларнинг Тэгу (Тайкю)—Пхохан (Хокодо) йўли бўйлаб қилаётган ҳужуми америка қўшинларининг позицияларига хавф солмоқда.

Шимолий Қурия қўшинлари Ийхин (Гико)ни ишғол қилганлар. Пхохан (Хокодо) районидаги Киджи ҳам шимолий қуриялилар қўлидадир.

Жанубий Қурия қўшинлари «фронт линиясини текислаш» учун бирмунча чекинганлар.

Кеча кечаси Тэгу (Тайкю)нинг ғарби-жанубида шимолий қуриялилар Чхон Ен (Сионей)дан ғарбда Нактонган (Ракуто-Ко дар'ёсининг шарқий қирғоғига ўтганлар.

Хитой Халқ Республикаси ташқи ишлар министри Чжоу Энь-лайнинг Америка Қўшма Штатлари давлат секретари Ачесонга телеграммаси

ПЕКИН, 28 август. (ТАСС). Синьхуа агентлиги хабар беради: Хитой Халқ Республикаси Марказий Халқ Ҳукуматининг ташқи ишлар министри Чжоу Энь-лай Америка Қўшма Штатларининг давлат секретари Ачесонга юборган телеграммасида америка аэропланларининг Хитой территориясини ўққа тутганликларига қарши Қўшма Штатлар ҳукуматига қаттиқ норозилик билдирди. Телеграммада бундай дейилади:

Шарқи-Шимолий Хитой Халқ ҳукуматининг хабарига кўра, 27 августда американинг Қуриядаги агрессив қуролли кучларига қарашли ҳарбий аэропланлар Хитой Халқ Республикасининг ҳаво чегараларини бузиб, Ялуцзян дар'ёсининг ўнг қирғоғи бўйлаб учиб, иморатларни, темир йўл станцияларини, темир йўл вагонларини ва одамларни ўққа тутганлар. Бирнеча киши ўлган ва ярадор бўлган. Аҳвол ниҳоятда жиддийдир.

Бу воқианинг тафсилоти бундай: 27 август соат 10 дан 04 минут ўтганда «В-29» деган икки америка бомбардимончи аэроплани Цзянь шаҳри ва унинг атрофлари устида Ялуцзян дар'ёсининг ўнг қирғоғида бу дар'ёнинг ўрта қисми устида пайдо бўлиб, разведка мақсадида ўн минутдан ортиқ учиб юрганлар. Шу куни соат 10 дан 05 минут ўтганда учта «Р-51» деган ва битта «Москито» деган америка аэроплани, жам'и тўрт аэроплан Линбцзян шаҳри устида ва яқиндаги Далицзи темир йўл станцияси устида Ялуцзян дар'ёсининг ўнг қирғоғида бу дар'ёнинг юқори қисми районида пайдо бўлиб, икки минут давомида Далицзи станцияси биносини ўққа тутганлар, шундан кейин яна икки минут давомида темир йўлни ўққа тутганлар, бир паровоз шкастланган, соат 11 дан 04 минут ўтганда ўша районда яна тўртта америка аэроплани пайдо бўлиб, дар'ёдаги кўприк районини пулемётдан 11 минут ўққа тутганлар, икки паровоз, бир пассажир вагони ва бир служба вагони шикастланган, бир машинист ва маҳаллий аҳолидан бир киши ярадор бўлган. Ўша куни соат 14 дан 30 минут ўтганда «В-29» деган америка бомбардимончи аэроплани пайдо бўлиб, разведка мақсадида Ялуцзян дар'ёсининг ўнг қирғоғида бу дар'ёнинг қуйи қисмидаги районда Аньдун шаҳри устида айланиб юрган. Соат 16 дан 40 минут ўтганда «Р-51» деган икки америка аэроплани Аньдун аэродроми устида пайдо бўлиб, икки минут давомида аэродромни ўққа тутганлар, 19 ишчини ярадор қилганлар ва уч ишчини ўлдирганлар, икки юк машинаси шикастланган.

Американинг Қуриядаги агрессив қуролли кучлари иғвогарлик мақсадида Хитойнинг ҳаво чегараларини қасддан бузганликлари сабабли Хитой Халқ Республикаси Марказий Халқ Ҳукумати номидан Қўшма Штатлар ҳукуматига қаттиқ норозилик билдираман. Қўшма Штатлар ҳукумати Америка қуролли кучларининг иғвогарлик мақсадида Хитой суверенитетини бузганликлари ва хитой граждандарини ўлдирганликлари учун тамомила жавобгардир. Мен талаб қиламанки, Америка Қўшма Штатлари ҳукумати:

1. Хитой ҳаво чегараларини иғвогарлик мақсадида қасддан бузганлик, Хитой граждандарини ўлдирганлик ва Хитой темир йўл вагонларига шикаст етказганлик учун жавобгар бўлган Америка ҳарбий-ҳаво кучларининг ходимларига дарҳол жазо берсин.

2. Хитойга етказилган ҳамма зарарни тўласин.

Мен Хитой Халқ Республикасининг Марказий Халқ Ҳукумати номидан яна қуйидагиларни билдираман:

Хитой Халқ Республикасининг Марказий Халқ Ҳукумати Американинг Қуриядаги агрессив қуролли кучлари томонидан иғвогарлик мақсадида қасддан қилинган бу жиноий ҳаракатлар муносабати блан қўшимча талаблар қўйиш ҳуқуқини ўзида сақлайди.

Хитой Халқ Республикаси Марказий Халқ Ҳукуматининг ташқи ишлар министри.

ЧЖОУ ЭНЬ-ЛАЙ.

Пекин, 1950 йил 27 август.

Чжоу Энь-лайнинг ўртоқ Маликка ва Трюгве Лига телеграммаси

ПЕКИН, 28 август. (ТАСС). Синьхуа агентлиги билдиради: Хитой Халқ Республикаси Марказий халқ ҳукуматининг ташқи ишлар министри Чжоу Энь-лай 27 августда Хавфсизлик Советининг раиси Я. А. Маликка ва Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг бош секретари Трюгве Лига телеграмма юборди. Чжоу Энь-лай бу телеграммада америка аэропланларининг Хитой ҳаво чегараларини бузиб ўтганликлари тўғрисида уларни хабардор қилади. Телеграммада бундай дейилади:

Хавфсизлик Советининг раиси Яков Малик жанобларига ва Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Бош секретари Трюгве Ли жанобларига, Лейк-Саксесс, Нью-Йорк.

Шарқи-Шимолий Хитой Халқ Ҳукуматининг билдиришига қараганда, Қуриядаги америка агрессив қуролли кучларининг ҳарбий аэропланлари 27 августда Хитой Халқ Республикасининг ҳаво чегараларини бузиб ўтиб, Ялуцзян дар'ёсининг ўнг қирғоғи бўйлаб учганлар ва иморатларни, темир йўл станцияларини, темир йўл вагонларини ҳамда одамларни ўққа тутганлар. Ўққа тутиш вақтида бирнеча киши ўлдирилган ва ярадор қилинган. Аҳвол ғоят жиддий.

Бу воқианинг тафсилоти бундай: 27 август соат 10 дан 04 минут ўтганда «В-29» деган икки америка бомбардимончи аэроплани Цзянь шаҳри ва унинг атрофлари устида Ялуцзян дар'ёсининг ўнг қирғоғида бу дар'ёнинг ўрта қисми устида пайдо бўлиб, разведка мақсадида ўн минутдан ортиқ учиб юрганлар. Шу куни соат 10 дан 05 минут ўтганда учта «Р-51» деган ва битта «Москито» деган америка аэроплани, жам'и тўрт аэроплан, Линьцзян шаҳри устида ва яқиндаги Далицзи темир йўл станцияси устида Ялуцзян дар'ёсининг ўнг қирғоғида бу дар'ёнинг юқори қисми районида пайдо бўлиб, икки минут давомида Далицзи станцияси биносини ўққа тутганлар, шундан кейин яна икки минут давомида темир йўлни ўққа тутганлар, бир паровоз шикастланган. Соат 11 дан 04 минут ўтганда ўша районда яна тўртта америка аэроплани пайдо бўлиб, дар'ёдаги кўприк районини пулемётлардан 11 минут ўққа тутганлар, икки паровоз, бир пассажир вагони ва бир служба вагони шикастланган, бир машинист ва маҳаллий аҳолидан бир киши ярадор бўлган. Ўша куни соат 14 дан 30 минут ўтганда «В-29» деган америка бомбардимончи аэроплани пайдо бўлиб, разведка мақсадида Ялуцзян дар'ёсининг ўнг қирғоғида бу дар'ёнинг қуйи қисмидаги районда Аньдун шаҳри устида айланиб учиб юрган. Соат 16 дан 40 минут ўтганда «Р-51» деган икки америка аэроплани Аньдун аэродроми устида пайдо бўлиб, икки минут давомида аэродромни ўққа тутганлар, 19 ишчини ярадор қилганлар ва 3 ишчини ўлдирганлар, икки юк машинаси шикастланган.

Американинг Қуриядаги агрессив қуролли кучлари томонидан Хитой ҳаво чегараларининг иғвогарлик мақсадида ёвузларча бузиб ўтилганлиги Хитойнинг суверенитетига қасд қилишдан ва Хитой граждандарини ўлдиришдан иборат катта жиноятдир ва урушни кенгайтириш ҳамда тинчликни бузиш йўлидаги уринишдир, шундай бир жиноий хуруждирки, хитой халқи буни асло кечириши мумкин эмас.

Мен шу тўғрида қат'ий норозилик билдириб ва Қўшма Штатлар давлат секретари Дин Ачесон жаноблари олдига талаблар қўйиб, Хитой Халқ Республикаси Марказий Халқ Ҳукумати номидан бу айбни Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Хавфсизлик Совети олдига қўяман ва, Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Хавфсизлик Совети Осиёда ҳамда бутун дун'ёда тинчлик ва хавфсизлик бўлишини назарда тутиб, ўз бурчини бажариб, американинг Қуриядаги агрессив қуролли кучларининг иғвогарлик мақсадида Хитой ҳаво чегараларини ёвузларча бузиб ўтганликлари учун уларни қораласин ҳамда аҳволнинг мушкуллашишига йўл қўймаслик мақсадида ва Қурия масаласини Бирлашган Миллатлар Ташкилотида тинч йўл блан ҳал этиш мақсадида американинг барча агрессив қуролли кучларини Қуриядан тамомила олиб чиқиб кетиш учун дарҳол чоралар кўрсин, деб таклиф этаман.

Хитой Халқ Республикаси Марказий Халқ Ҳукуматининг ташқи ишлар министри

ЧЖОУ ЭНЬ-ЛАЙ.

Пекин, 1950 йил 27 август.

СЛОВАКИЯ МЕҲНАТКАШЛАРИ СЛОВАҚ МИЛЛИЙ ҚЎЗҒОЛОНИНИНГ ОЛТИ ЙИЛЛИГИНИ НИШОНЛАМОҚДАЛАР

ПРАГА, 28 август. (ТАСС). Словакия меҳнаткашлари словакларнинг немис-фашист босқинчиларга ва давлатнинг ички душманларига қарши миллий қўзғолон қилганига олти йил тўлган кунни нишонламоқдалар. Кўпгина шаҳар ва қишлоқларда словак халқининг ҳаётидаги ана шу муҳим тарихий кунга бағишлаб, жуда кўп митинг ва йиғилишлар ўтказилди.

Жумладан Братиславада кўп кишининг иштироки блан митинг бўлди. Бу митингда Словакия коммунистлар партиясининг бош секретари Баштованский нутқ сўзлади. У, Чехословакиянинг барча меҳнаткашлари каби словак халқи ҳам ўз озодлиги ва мустақиллиги учун қаҳрамон Совет Армиясидан, Совет Иттифоқидан ва меҳнаткашларнинг энг яхши дўсти улуғ Сталиндан миннатдордир, деди.

Баштованский айтдики, янги социалистик ҳаёт қураётган словак халқи енгилмас Совет Иттифоқи етакчилигидаги тинчлик ва демократия лагерида турипти.

Баштованский ўз нутқининг охирида бундай деди:

— Словакия меҳнаткашлари ўз озодлиги ва мустақиллиги учун курашаётган қаҳрамон қурия халқига самимий бирдамлик изҳор қиладилар. Словакия меҳнаткашлари совет халқининг ва шахсан ўртоқ Сталиннинг тинчликни ҳимоя қилишга қаратилган тадбирларини астойдил қувватлайдилар.

Баштованскийнинг нутқи гулдурос карсаклар блан ва Совет Иттифоқи етакчилигидаги тинчлик ҳамда демократия лагери шарафига, тинчлик учун ҳормай толмай курашувчи улуғ Сталин шарафига табрик хитоблари блан бўлиниб турди.

Трнев шаҳрида кўп кишининг иштироки блан митинг бўлди. Митингда ер ишлари министри Дюриш нутқ сўзлади. У, шаҳар ва қишлоқ меҳнаткашларининг мустаҳкам иттифоқи ҳамда чех ва словак халқларининг қардошларча ҳамкорлиги социализм қураётган Словакия меҳнаткашларининг тобора янги муваффақиятларга эришувини та'мин этмоқда, бу ҳамкорлик Совет Иттифоқининг ёрдамига таянади, деди.

Банская-Вистрицада словак миллий қўзғолонининг олти йиллигига бағишланган митингда 60 минг киши қатнашди. Словак миллий совети вакиллари корпусининг раиси К. Бацилек митингда нутқ сўзлади.

Словакиянинг бошқа бирқанча шаҳарлари ва қишлоқларида ҳам митинглар бўлиб ўтди.

Трневда ва бошқа шаҳарларда бўлган митингларда резолюциялар қабул қилинди. Бу резолюцияларда америка империалистларининг Қуриядаги агрессиясига қарши словак халқининг қат'ий норозилиги изҳор қилинади ва Хавфсизлик Совети американинг Қуриядаги агрессиясини ва Қурия шаҳарлари ҳамда қишлоқларининг ваҳшиёна бомбардимон қилинишини тўхтатиш учун дарҳол чора кўрсин, деб талаб этилади.

Булғорияда фитначи зараркунандалар тўдаси устидан суд

СОФИЯ, 27 август. (ТАСС). Матбуот дирекцияси билдиради: София округ суди булғор халқининг душмани Трайчо Костов фитначилар ташкилоти қатнашчиларининг ишини кўрди. Суд 21—26 август кунларида давом этди. Айбдорлар курсисида ташқи савдо министрининг собиқ ўринбосари Боню Петровский, саноат ва ҳунармандчилик ишлаб чиқариш министрининг собиқ ёрдамчиси Борис Симов, ички савдо министрининг собиқ ўринбосари Никола Говедарский, ички савдо министрининг собиқ ўринбосари Димитр Кочемидов, электрлаш ва мелиорация ишлари министрининг собиқ ўринбосари Любомир Кайраков, молия министрининг собиқ ўринбосари Георгий Петров, темир йўл, автомобиль ва сув транспорти министрининг собиқ ўринбосари Лулчо Червенков, «Болгарплодоэкспорт» нинг собиқ директори Иван Панов, «Деспред» транспорт корхонасининг собиқ бош директори Иван Калушев, тамаки саноати бирлашмасининг собиқ бош директори Ангел Тимев, саноат бошқармасининг собиқ директори Михаил Герасимов ва «Нормаг» корхонасининг собиқ директори Манол Кушевлар ўтирипти.

Судда ма'лум бўлишича, айбдорларнинг ишлари Трайчо Костов судида сўроқ қилинган кишиларнинг ишлари блан чамбарчас боғланган. Судда фитначиларнинг саноат, электрлаш, савдо-сотиқ ва қишлоқ хўжалиги соҳасида қилган зараркунандачилик ишлари тўла аниқланди. Айни замонда фитначилар ташкилотининг инглиз-америка разведкаси блан алоқа боғлаганлиги ҳам ма'лум бўлди.

Айбдорлар ўз жиноятларига тўла иқрор бўлдилар.

Айбдорларнинг жиноий ишлари 50 дан ортиқ гувоҳнинг шоҳидлиги, экспертларнинг хулосалари ва жуда кўп ҳужжатлар блан тасдиқланди.

Айбдор Боню Петровский 1924 йилдаёқ полиция блан ҳамкорлик қилган. Боню Петровский 1930 йилдан тортиб 1935 йилгача инглиз разведкаси блан алоқа боғлаб, жосуслик руҳидаги ма'лумотларни доим унга топшириб келган. У 1945 йилда инглиз полковниги Уильям С. Бейли орқали яна инглиз разведкаси блан алоқа қилабошлаган. Б. Петровский уч йил мобайнида иқтисодий характердаги муҳим ма'лумотларни доим полковник Бейлига, кейинчалик эса инглиз полковниги Хаузга топшириб турган, бунинг учун у уч марта 145 минг левдан пул олган.

1946 йилнинг бошида Трайчо Костов уни ўз ҳузурига чақирган. Трайчо Костов Б. Петровскийнинг полиция блан ва инглиз разведкаси блан алоқа боғлаганлигидан хабардор эканлигини унга айтган ва Б. Петровскийни ўзининг фитначилар ташкилотига а'зо қилган. Трайчо Костов кейинчалик унга фитначилар ташкилоти титочилар Югославиясининг ҳарбий ёрдамига умид боғлайди ва Трайчо Костов ҳокимиятни ўз қўлига олган чоқда Георгий Димитров ва Васил Коларов «ўлдирилади» деган.

Трайчо Костов ва Петко Кунин (собиқ саноат министри, сўнгра молия министри)нинг кўрсатмаларига мувофиқ Боню Петровский бирқанча жойда зараркунандачилик қилган. Жумладан у Совет Иттифоқи блан бўлган савдо музокараларига халақит беришга уринган. Бундан ташқари, Боню Петровский ғарб давлатлари учун фойдали бўлган битимларни тасдиқлаган. Боню Петровский мамлакат учун зарарли бўлган шундай битимлардан бирини тасдиқлаши натижасидагина халқ хўжалигига 69 миллион лев зарар етказган.

Айбдор Борис Симов кўп йиллар мобайнида Трайчо Костов, Петко Кунин блан ва булғор халқининг бошқа душманлари блан алоқа қилиб келган бўлса ҳам буни яширган. 1936 йилда полиция уни ўзига жосус қилиб олган ва Борис Симов полицияга Совет Иттифоқидан келган муҳожирлар тўғрисида ма'лумот топшириб туришга сўз берган. 1946 йилда Петко Кунин Борис Симовни фитначилар ташкилотига жалб этган. Петко Кунин унга Трайчо Костов етакчилигидаги ташкилотнинг мақсади ҳокимиятни қўлга олиш, Булғорияни СССРдан ажратиб қўйиш ва мамлакатни капитализм йўлидан ривожлантиришдан иборат эканлигини айтган.

Борис Симов Петко Кунининнинг кўрсатмаларига мувофиқ ва у блан биргаликда саноат корхоналарини йириклаштириш ва қайтадан қуриш вақтида бирқанча жуда катта зараркунандачилик қилган ва бунинг натижасида давлатга 144 миллион 660 минг лев миқдорида зарар етказган.

Айбдор Никола Говедарский инглиз разведкасининг агенти бўлган. У қишлоқ хўжалиги тўғрисидаги ма'лумотларни топшириб, бунинг учун пул олиб турган. У 1948 йилгача айбдор Иван Панов орқали инглиз разведкасига жосуслик ма'лумотларини топшириб келган.

1948 йилда Говедарский Трайчо Костов фитначилар ташкилотига тортилган. Говедарский аҳолини озиқ-овқат блан та'минлашда қийинчилик туғдириш ҳамда мамлакатда норозилик вужудга келтириш мақсадида бирнеча марта зараркунандачилик қилган.

Айбдор Лулчо Червенков ҳам полиция блан ҳамкорлик қилган, транспорт тўғрисидаги махфий ма'лумотларни инглиз разведкасига топшириб келган.

1947 йилда Лулчо Червенков Трайчо Костов фитначилар ташкилотига тортилган. Трайчо Костов Лулчо Червенковга унинг полиция блан алоқада эканлигини эслатиб ўтган.

Лулчо Червенков Трайчо Костовнинг кўрсатмаларини бажариб, «Деспред» транспорт ташкилотида зараркунандачилик қилган, кейинчалик темир йўл, автомобиль ва сув транспорти министрининг ўринбосари сифатида кемасозлик ва портлар қурилиши соҳасида зараркунандачилик қилган.

Айбдор Любомир Кайраков 1924 йилдан бошлаб полиция блан ҳамкорлик қилиб келган, трамвай директори бўлган вақтида тараққийпарвар ишчиларни та'қиб этган ва 1932 йилда трамвай хизматчиларининг иш ташловини бостиришда актив қатнашган.

1947 йилнинг охирида Кайраков Трайчо Костовнинг фитначилар ташкилотига а'зо қилинган. Кайраков Совет Иттифоқидан техника ёрдами олинишига шу ташкилотнинг топшириғи блан тўсқинлик қилган, кейинчалик эса Булғориядаги техника кадрларининг совет мамлакатидаги тажрибаларни ўрганишларига халақит беришга уринган. У электрлаш министрлигининг ишлабчиқариш планини бажаришига қасддан мони'лик қилган. Бунинг натижасида 1 миллиард 540 миллион лев миқдоридаги пул ва 2 миллиард 800 миллион левлик материаллар фойдаланилмай қолган.

Айбдор Георгий Петров Трайчо Костов бошлиқ фитначилар ташкилотининг а'зоси бўлиб, молия ва солиқ солиш ишлари соҳасида ҳарқандай йўллар блан зараркунандачилик қилган ва бунинг натижасида давлатга кўп зарар етказган.

Айбдор Иван Калушев 1932 йилдан бошлаб инглиз разведкасида ишлаган, 1948 йилда эса Трайчо Костов раҳбарлигидаги фитначилар ташкилотига а'зо бўлган. Унинг транспорт соҳасида қилган зараркунандачилик ишлари бирқанча корхоналарнинг қурилишини барбод берган.

Айбдор Иван Панов ҳам кўпдан буён инглизларга жосус бўлиб хизмат қилган. 1948 йилда Трайчо Костовнинг фитначилар ташкилотига а'зо бўлган Панов ташқи савдо соҳасида бирқанча зараркунандачилик қилган.

Айбдор Михаил Герасимов 1947 йилда америка разведкасига жосуслик руҳидаги ма'лумотларни топшириб турган. Герасимов ўша вақтгача полиция айғоқчиси бўлган.

Айбдор Ангел Тимев Трайчо Костов раҳбарлигидаги фитначилар ташкилотининг (у бу ташкилотда 1947 йилдан буён а'зо бўлган) топширувига мувофиқ тамаки фабрикаларининг давлат ихтиёрига олинишини бир йилдан ортиқ кечиктирган ва Булғориянинг Совет Иттифоқи блан савдо-сотиқ қилишига халақит берган.

Айбдор Димитр Кочемидов 1948 йилдан буён Трайчо Костов фитначилар ташкилотининг а'зоси бўлиб, Венгрия ва Чехословакия блан савдо битимлари тузилишига бирнеча марта тўсқинлик қилган, халқ магазинларининг очилишини кечиктирган ва бундан ташқари яна бирнеча бор зараркунандачилик қилган. Унинг зараркунандачилик ишлари натижасида халқ давлати катта зарар кўрган.

Айбдор Манол Кушев Трайчо Костовнинг фитначилар ташкилотида а'зо бўлишдан илгариёқ зараркунандачилик қилиб келган.

Кейинчалик Трайчо Костовнинг топширувига мувофиқ Кушев хусусан озиқ-овқат маҳсулотларини сотиб олиш вақтида катта зараркунандачилик қилган.

Уларнинг иши кўрилиб, прокурорнинг қоралов нутқи, ҳимоячиларнинг сўзлари ва айбдорларнинг сўнгги сўзлари эшитилгандан кейин суд шу йил 26 августда ҳукм чиқарди:

Айбдорлардан Боню Петровский ва Любомир Кайраков умрбод қаттиқ тюрьма жазосига;

айбдорлардан Борис Симов, Иван Панов ва Димитр Кочемидовларнинг ҳарбири 15 йилдан қаттиқ тюрьма жазосига;

айбдорлардан Лулчо Червенков, Ангел Тимев ва Никола Говедарскийларнинг ҳарбири 12 йилу 6 ойдан қаттиқ тюрьма жазосига;

айбдорлардан Иван Калушев ва Михаил Герасимовларнинг ҳарбири 10 йилдан қаттиқ тюрьма жазосига;

айбдорлардан Манол Кушев ва Георгий Петровларнинг ҳарбири 8 йилдан қаттиқ тюрьма жазосига ҳукм қилинди.

СЕН-ЖЮНЬЕНДА ХАЛҚ ТАНТАНАЛАРИ

ПАРИЖ, 28 август. (ТАСС) «Юманите» газетаси хабар беради: Сен-Жюньен шаҳар идораси (Юқори Вьенна департаменти) коммунистлар раҳбарлигида ишлай бошлаганига 30 йил тўлганлиги муносабати блан оммавий халқ тантаналари бўлди. Департамент бошлиғи ман' этишга қарамай, шаҳарнинг марказий бульвари «Иосиф Сталин номидаги бульвар» деб аталди. Шаҳарнинг янги стадиони Морис Торез номига қўйилди.

Митингда сўзга чиққан Марсель Кашен ўртоқ Сталиннинг улуғворлиги ҳақида, Морис Торезнинг фаолияти ҳақида гапирди. «вилоят бошлиқларининг ҳечқандай қувғини халқнинг улуғ Сталинга ва Морис Торезга бўлган муҳаббати ва ихтиромига тўсиқ бўлаолмайди» деди Марсель Кашен.

АНГЛИЯДА ТИНЧЛИК УЧУН КУРАШ ҲАРАКАТЛАРИ

ЛОНДОН, 28 август. (ТАСС). «Дейли уоркер» газетасининг хабарига қараганда, 27 августда Глазгода тинчлик тарафдорларининг конференцияси бўлган, конференцияда 95 ташкилотдан, шу жумладан цех бошлиқларининг 7 комитетидан, 26 та касаба союз ва 17 та ёшлар ташкилотидан вакиллар қатнашган. Конференцияда Стокгольм Мурожаатини қувватлашга чақириб резолюция қабул қилинган.

26 августда Хай Уайкомбда бўлган конференцияда тинчликни ҳимоя қилувчи Доимий Букингемшир комитети тузилган. Конференция қатнашчилари Букингемширда тинчликни ҳимоя қилиш соҳасидаги ҳамма ишга ёрдам бережакларини билдирганлар. Янги комитет тинчликни ҳимоя қилувчи маҳаллий комитетлар тузишга ёрдам беради деб қарор қилинган. Конференция вилоятнинг турли районларида тинчлик тарафдорлари томонидан қилинган ишларни якунлаган.

СССР биринчилиги учун футбол мусобақаси

28 августда Тошкент «Спартак» стадионида Вильнюс шаҳар «Спартак» командаси блан Тошкент Офицерлар уйи командаси ўртасида СССР биринчилиги учун футбол мусобақаси бўлди.

«Б» классдаги командалар ўртасида бу икки команда анча кучли ҳисоблинганлиги учун ҳам ўйинни тамоша қилиш учун келган кишилар стадионга сиғмас эди.

Ўйин меҳмонларнинг ҳужуми блан бошланди. Уларнинг ҳужумчилари Тошкент дарвозаси олдида тез-тез пайдо бўла бердилар. Дарвоза қўриқчиларидан яхши мадад олиб турган ҳужумчилар тўпни бир-бирларига аниқ узатиб ва чиройли комбинациялар қилиб, бирнеча минутгача Тошкент дарвозасини ҳамма томондан ўраб олдилар. Орадан бир оз вақт ўтгач, тошкентлилар меҳмонларнинг атакасини қайтариб, қарши ҳужумга ўтдилар. Улар дарвоза олдида бирнеча марта орани ёриб ўтиб, ғалаба қозониш имкониятига эга бўлдилар. Лекин ҳужумчилар бу пайтдан фойдалана олмадилар.

Шундан сўнгги ўйинлар ё у, ё бу томоннинг навбатма-навбат ҳужум қилиши блан ўтди. Тошкентлилар бу ҳужум пайтларида ҳам кўпгина қулай имкониятларни қўлдан бой бердилар. Биринчи бўлим тамом бўлишига оз вақт қолганда Тошкент дарвозаси чеккасидан штраф берилди. Меҳмонларнинг ҳужумчилари бу пайтдан фойдаланиб, дарвозага тўп киритдилар. Биринчи бўлим меҳмонларнинг ғалабаси блан тугади.

Ўйиннинг иккинчи бўлимида командалар ўртасидаги кураш яна ҳам қизғин тус олди. Тошкентлилар бу гал ҳам ғалаба қозониш учун жуда кўп имкониятга эга бўлдилар. Лекин ҳужумчиларнинг тўпни дарвозага тўғри тепа билмасликлари натижасида жуда кўп ғалаба қўлдан бой берилди. Тошкентлиларнинг ўйин усулидаги бу «касал» уларнинг ҳамма вақт ютқазишларига сабаб бўлмоқда. Айрим ўйинчилар тўпни ўз шерикларига тўғри узатиб беришни билмайдилар, кераксиз ҳаракатлар қиладилар. Бирининг ҳужумини иккинчиси қувватламайди. Энг ҳал қилучи пайтда—дарвоза олдида бўшашиб кетиб ҳужумга бормайдилар.

Меҳмонлар эса уюшқоқлик блан, бирларининг ҳужумига иккинчилари ёрдам берган ҳолда, тўпни аниқ ва тўғри узатиб ўйнадилар. Ўйин Вильнюс «Спартак» командасининг ғалабаси блан 1:0 бўлиб тугади.

Мас'ул муҳаррир ўринбосари

Б. РАҲМОНОВ.

ТЕАТР ВА КИНОЛАРДА:

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 30 августда Тўй (Кето блан Нико).

«ЁШ ГВАРДИЯ»—кундуз **Чегарада**, кечқурун **Узоқдаги ёр**.

«НАВОИЙ» (қишки) — кундуз ва кечқурун **У Ватанни ҳимоя қилади**.

«ХЕВА» — **Оқ тиш**.

«ИСКРА» (қишки) — 1-нчи залда кеч соат 9 ва 11 да **Биринчи қўлқоп**.

«ОКТЯБРЬ» — **Денгизчи қизи**.

«ЎЗБЕКИСТОН» — кундуз **Биринчи синф ўқувчиси**.

СССР Олий та'лим министрлигининг

ТОШКЕНТ ЮРИДИК ИНСТИТУТИ

қуйидаги вазифаларда:

жиноят процесси кафедрасининг мудири (профессор ёки доцент), тиллар кафедрасининг мудири (доцент) бўлиб ишлаш учун

КОНКУРС Э'ЛОН ҚИЛАДИ

Конкурс муддати — э'лон қилинган кундан бошлаб 1 ой.

Ариза ва ҳужжатларни тақдим қилиш учун адрес: Тошкент шаҳар, Шайхантаҳур, 10-нчи уй.

«РОДИНА», «ВАТАН», қишки «ИСКРА», ёзги «ИСКРА», «ЎЗБЕКИСТОН» (кечқурун), «УДАРНИК», ёзги «НАВОИЙ», ёзги «ТЕЛЬМАН», «ПУШКИН» кинотеатрларида

МАХФИЙ МИССИЯ

деган янги бадиий фильм кўрсатилади.

РЕСПУБЛИКА КИНОМЕХАНИКЛАР МАКТАБИ

1950 йил 10 сентябрьгача рус ва ўзбек группаларига

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

7 синф ҳажмида ма'лумоти бўлган кишилар область кинофикация бошқармаларининг командировкаси блан қабул қилинади.

Мактабнинг адреси: Тошкент шаҳар, Навоий кўчаси, 200-нчи уй («Родина» кинотеатри ҳовлисида).

Чоштепа қишлоқ советидаги Ленин номли колхозда турувчи **Йўлдош Мусаевнинг** шу колхозда турувчи Ҳамида Азизтоевадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент қишлоқ район, 1-нчи участка халқ судида кўрилади.

«ГЛАВКИНОПРОКАТ» НИНГ ЎЗБЕКИСТОН КОНТОРАСИ

республика кинотеатрларида кўрсатиш учун

ИККИ ЎТ

деган янги чехословак бадиий фильми чиқаради.

Сценарий автори — **Богумил Штепанек.**

Режиссёр — **Вацлав Кубасек.**

Оператор — **Иосеф Стржеха.**

Рассом — **Ян Пацак.**

Композитор — **Иржа Срнка.**

Бу фильмни Прагадаги «Чехословакия давлат фильми» 1949 йилда ишлаган.

Главкинопрокат 1950 йилда чиқарган.

Ўзбекистон Совет ёзувчилар союзининг Президиуми ва партия ташкилоти Ёзувчилар союзи а'золигига кандидат, ёш шоир

ТЕМУР МА'РУФИЙНИНГ

бевақт вафот этганини ма'лум қилади ҳамда марҳумнинг оиласига чуқур та'зия билдиради.

РЕДАКЦИЯ ВА НАШРИЁТ АДРЕСИ: Тошкент, Алексеев кўчаси, № 8. РЕДАКЦИЯ БЎЛИМЛАРИНИНГ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Партия турмуши бўлими — 33468. Пропаганда бўлими — 31048. Маданият бўлими — 32036. Қишлоқ хўжалик бўлими — 34455. Саноат бўлими — 31226. Совет қурилиши бўлими — 31638. Маҳаллий ахборот бўлими — 37604. Мухбирлар бўлими — 31638. Хатлар бўлими — 32347. Э'лонлар бўлими — 37062. Секретариат— 34780 ва 33469. Коммутатор — 36334.

Р. 06364. «Қизил Ўзбекистон» ва «Правда Востока», бирлашган нашриётининг босмахонаси. Нашр. № 1148.